

Ciljevi održivog razvoja u plavoj ekonomiji

Parmać, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Maritime Studies / Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:164:404009>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository - Faculty of Maritime Studies - Split -
Repository - Faculty of Maritime Studies Split for
permanent storage and preservation of digital
resources of the institution](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET**

MARIJA PARMAĆ

**CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA U PLAVOJ
EKONOMIJI**

DIPLOMSKI RAD

SPLIT, 2024.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET**

STUDIJ: POMORSKI MENADŽMENT

**CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA U PLAVOJ
EKONOMIJI**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

dr. sc. Eli Marušić

STUDENT:

**Marija Parmać
(MB: 0171278090)**

SPLIT, 2024.

SAŽETAK

Cilj ovoga rada je pružiti uvid u Ciljeve održivog razvoja (SDG) u Plavoj ekonomiji, s fokusom na turizam. Koncept Plave ekonomije zalaže se za održivu upotrebu morskih resursa kako bi se postigao gospodarski rast, poboljšala sredstva za život i radna mjesta uz očuvanje zdravlja morskog ekosustava. Sedamnaest Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (UN SDGs) predstavljaju smjernice za postizanje održive budućnosti, isprepliću se s Plavom ekonomijom pružajući smjer za suočavanje s globalnim izazovima, promičući zaštitu obalnog i morskog okoliša i ekonomski prosperitet. Međusobni uspjeh određen je zajedničkim djelovanjem svih dionika, korištenjem inovativnih ideja i tehnologija, te strukturama upravljanja koje balansiraju gospodarski rast s društvenom jednakosti i očuvanjem okoliša. Prihvatanje potencijala održive Plave ekonomije osnovica je za ostvarenje Ciljeva održivog razvoja i osiguravanje održive budućnosti za obalne zajednice i cijeli planet. U radu je provedeno primarno istraživanje SDG-a u kontekstu održivog turizma.

Ključne riječi: *ciljevi održivog razvoja, SDGs, Plava ekonomija, oceanskog ekosustava, održiva budućnost, ekonomski prosperitet*

ABSTRACT

The aim of the thesis was to provide insight into the Sustainable Development Goals (SDG) in the Blue Economy. The Blue economy concept advocates for sustainable use of ocean resources for economic growth, improved livelihoods and jobs while preserving the health of the ocean ecosystem. The 17 Sustainable Development Goals, which represent guidelines for achieving a more prosperous and sustainable future for all, are intertwined with the Blue economy, providing direction for meeting global challenges by promoting coastal and marine environmental protection and economic prosperity. Mutual success is achieved through the joint action of all stakeholders, the use of innovative ideas and technologies and management structures that balance economic growth with social equality and environmental protection. Embracing the potential of the sustainable Blue economy is the foundation for achieving sustainable development goals and ensuring a sustainable future for coastal communities and the entire planet in essence. In this thesis, research was carried out in the context of sustainable tourism.

Key words: *sustainable development goals, Blue economy, ocean ecosystem, sustainable future, economic prosperity*

SADRŽAJ:

1. UVOD	5
2. ODRŽIVOST I ODRŽIVI RAZVOJA	7
2.1. POJAM I ULOGA ODRŽIVOG RAZVOJA	7
2.2. DEFINIRANJE POJMA I ULOGE ODRŽIVOG RAZVOJA	7
2.3. TRI TEMELJNA STUPA ODRŽIVOSTI	8
2.3.1. Ekonomska održivost	9
2.3.2. Društvena održivost	10
2.3.3. Ekološka održivost	10
2.4. OSNOVNA NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA	10
2.5. TURIZAM I ODRŽIVOST	11
3. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA (SDGs).....	13
3.1. MILENIJSKI GLOBALNI CIJLJEVI (MDGs)	13
3.2. NASTANAK I SVRHA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA	13
3.3. IZAZOVI U PROVEDBI CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA.....	16
3.4. STANJE NAPRETKA SDG CILJEVA.....	17
3.4.1. SDG 12, 13 i 14.....	18
3.4.2. Stanje u Europi.....	19
4. PLAVA EKONOMIJA	21
4.1. POJAM PLAVE EKONOMIJE.....	21
4.2. SEKTORI PLAVE EKONOMIJE.....	23
4.2.1. Sedam utemeljenih sektora Plave ekonomije	23
4.2.2. Novi inovativni i sektori Plave ekonomije.....	27
4.3. STANJE I IZAZOVI PLAVE EKONOMIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ..	28
5. ODRŽIVA PLAVA EKONOMIJA	31
5.1. EUROPSKI ZELENI PLAN (EGD)	34
5.2. UNEP INICIJATIVA	35
5.3. SVJETSKI PROGRAM ZA ODRŽIVOST LUKA (WPSP).....	37
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	40
6.1. CILJ, PROBLEMATIKA I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	40
6.2. METODOLOGIJA.....	40
6.3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	42
7. ZAKLJUČAK.....	54
LITERATURA	56
POPIS SLIKA.....	60
POPIS TABLICA	61

1. UVOD

Ovaj diplomski rad istražuje Ciljeve održivog razvoja (engl. *Sustainable Development Goals* - SDGs) u Plavoj ekonomiji. Kroz povijest, interakcija čovjeka s oceanom oblikovala je i način života i krajolike. Kako su pritisci na morske ekosustave rasli, rasla je i potreba za održivim rješenjima. Pojava koncepta Plave ekonomije označila je ključni trenutak, integrirajući ekonomski prosperitet s upravljanjem okolišem. Usvajanjem Ciljeva održivog razvoja 2015. pod okriljem Ujedinjenih naroda, globalna se zajednica obvezala na iskorištavanje Plave ekonomije za održivi razvoj. Ciljevi su dizajnirani sa svrhom promicanja mira i prosperiteta među ljudima, okončanja siromaštva, zaštite ekonomije, smanjenja nejednakosti, zaštiti kopnenih i vodenih prostora itd. Njihova ključna uloga je u oblikovanju pravednije i otpornije budućnosti za obalne zajednice i morske ekosustave. Među ciljevima održivog razvoja istaknuta je predanost iskorištavanja potencijala Plave ekonomije za postizanje održivog razvoja - od očuvanja morske biološke raznolikosti do promicanja održivog ribarstva, od širenja proizvodnje obnovljive energije do poticanja eko-turizma i morske biotehnologije.

U radu će se analizirati Ciljevi održivog razvoja i njihovo stanje prema posljednjem dostupnom izvještaju o napretku, kao i njihova povezanost s konceptom održive Plave ekonomije i s drugim „plavim“ inicijativama usko povezanim s tim konceptom. Svrha istraživanja u ovom radu je pokazati kako Ciljevi održivog razvoja svoju primjenu mogu pronaći u brojnim područjima za koja se zalaže koncept održive Plave ekonomije. Rad istražuje moguće nedostatke u primjeni osnovnih načela održivog razvoja u području Plave ekonomije.

Diplomski rad sastoji se od sedam poglavlja. U prvom poglavlju rada definira se predmet, svrha i problematika istraživanja ovog rada. Zatim se definira osnovna struktura rada i ukratko se opisuje svako poglavlje. U drugom poglavlju elaborira se održivi razvoj. Definira se pojam održivog razvoja, najvažnije značajke i tri temeljna stupa održivosti. Također, definiraju se i osnovna načela održivog razvoja. U trećem poglavlju analiziraju se Ciljevi održivog razvoja. Definira se 17 Ciljeva održivog razvoja, analiziraju se izazovi u implementaciji ciljeva kao i njihov dosadašnji napredak. U četvrtom poglavlju opisuje se koncept Plave ekonomije. Analiziraju se sektori Plave ekonomije u skladu s posljednjim izvješćem i status Plave ekonomije u Republici Hrvatskoj. U petom poglavlju analizira se održiva Plava ekonomija. Istražuje se povezanost Ciljeva održivog razvoja i Plave ekonomije. Opisuje se koji ciljevi

najviše utječu na razvoj Plave ekonomije i na koji način. Osim toga, analizira se i još nekoliko inicijativa i međunarodnih programa koji doprinose održivoj budućnosti. U šestom poglavlju evaluiraju se rezultati provedenog istraživanja, a u posljednjem poglavlju iznose se dobiveni zaključci.

2. ODRŽIVOST I ODRŽIVI RAZVOJA

2.1. POJAM I ULOGA ODRŽIVOG RAZVOJA

Globalizacija i industrijalizacija značajno su promijenile današnji svijet. Trendovi koji su nastali zbog tih promjena doveli do složenih gospodarskih sustava, koji su se često dešavali na štetu biološke i kulturne raznolikosti. Smanjenje raznolikosti povećalo je želju za zaštitom okoliša, očuvanjem kulturnih vrijednosti i osiguravanjem socijalne jednakosti [5]. Sveukupni razvoj čovječanstva posljednjih desetljeća doveo je do sve nepovoljnijih klimatskih promjena, prirodnih katastrofa, ratova te političke i socioekonomske nestabilnosti. Čovjek je svojim djelovanjem negativno utjecao na okoliš, ugrožavajući opstanak zemlje i budućih generacija. Ovakvi uvjeti ukazali su na promjene u ponašanju s ciljem racionalnijeg i učinkovitijeg upravljanja svim resursima s ciljem manjem pritiska i utjecaja na okoliš [10].

Kao odgovor na rastuću zabrinutost oko društvenih i ekoloških utjecaja industrijalizacije i globalizacije, 70-ih, a posebno 80-ih godina prošlog stoljeća, pojavio se koncept održivog razvoja. Povećana svijest o devastaciji okoliša, iscrpljivanju resursa i društvenim nejednakostima koja se javila u kasnom 20. stoljeću dovela je do poziva za holističkim pristupom razvoju koji bi uravnotežio gospodarski napredak sa zaštitom okoliša i društvenom jednakošću.

2.2. DEFINIRANJE POJMA I ULOGE ODRŽIVOG RAZVOJA

Pojam održivog razvoja i održivosti u posljednjem desetljeću sve se više koriste, a ti su pojmovi postali jako popularni. Međutim, ti koncepti nisu novi. Čini se da je koncept održivog razvoja privukao široku pozornost koja je nedostajala drugim razvojnim konceptima, a po svemu sudeći dugo će ostati sveprisutna razvojna paradigma. U pokušaju da se izađe iz okvira retorike održivosti i prati logičniji i jasniji program održivog razvoja, potrebna je jasna definicija ovog koncepta i objašnjenje njegovih ključnih dimenzija [13].

Dva temeljna elementa koja su prethodila stvaranju koncepta održivog razvoja jesu razvoj i održivost. Prije pokušaja definiranja pojma održivog razvoja definirat će se pojam razvoja (engl. *Development*) i održivosti (engl. *Sustainability*). Razvoj se može definirati kao „...evolucijski proces u kojem se ljudski kapacitet povećava u smislu pokretanja novih struktura, suočavanja s problemima, prilagodbe stalnim promjenama i svrhovitog i kreativnog

nastojanja da se postignu novi ciljevi.“ [17] Druga definicija razvoja kaže da je to „...višedimenzionalni proces koji uključuje velike promjene u društvenim strukturama, stavovima i institucijama, kao i ekonomski rast, smanjenje nejednakosti i iskorjenjivanje apsolutnog siromaštva.“

Nadalje, postoje brojne definicije održivosti i održivog razvoja, a često se ta dva pojma međusobno isprepliću. Održivost označava sposobnost održavanja nekog entiteta, ishoda ili procesa tijekom vremena. S aspekta razvoja, koncept održivosti može se primijeniti na poboljšanje i održavanje zdravog ekonomskog, ekološkog i društvenog sustava za ljudski razvoj [17].

Naspram održivosti, održivi razvoj predstavlja „...razvoj koji zadovoljava potrebe ljudi danas bez ugrožavanja sposobnosti ljudi u budućnosti da zadovolje svoje osnovne potrebe.“ Ovu općeprihvaćenu i najčešću definiciju održivog razvoja definirala je Svjetska komisija za okoliš i razvoj (Brundtlandska komisija) 1987. u sklopu Brundtlandskog izvještaja. Pojednostavljeno rečeno, koncept održivog razvoja predstavlja način na koji ljudi moraju živjeti danas ako žele bolje sutra, ispunjavanjem sadašnjih potreba bez da se ugroze mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.

Prema [1] održivi razvoj naglašava pravednost s različitim elementima društva, pravdu za buduće generacije i pravednost s prirodom u smislu razvoja, što znači da je načelo prirodne pravednosti utemeljeno u održivi razvoj. Planiranje održivog razvoja i njegovo stvarno postizanje predstavlja složen zadatak, ali i temeljni koncept unutar globalne razvojne politike i agende. Pojedinci, zajednice, vlade i nevladine organizacije diljem svijeta već desetljećima rade na programima povezanim s komponentama održivog razvoja [2, 5]. Može se reći da se važnost promicanja održivog razvoja svakim danom produbljuje sve više budući da se stanovništvo povećava, a prirodni resursi dostupni za zadovoljenje ljudskih potreba i želja ne.

2.3. TRI TEMELJNA STUPA ODRŽIVOSTI

Gotovo sve što čovjek čini ili planira učiniti na zemlji ima određene implikacije na okoliš, ekonomiju ili društvo, a što se toga tiče, i nastavak postojanja i dobrobiti ljudske rase. Zbog toga, koncept održivosti nastavit će utjecati na narativ razvojne znanosti. To implicira da će najbolji izbori vjerojatno ostati oni koji zadovoljavaju potrebe društva i koji su ekološki i ekonomski održivi, ekonomski i društveno pravedni, kao i društveno i ekološki podnošljivi.

Sukladno tome, to dovodi do tri međusobno povezane sfere ili domene održivosti koje opisuju odnose između ekoloških, ekonomskih i društvenih aspekata održivog razvoja [16].

Održivi razvoj promiče pozitivnu putanju transformacije utemeljenu u osnovi na društvenim, ekonomskim i ekološkim čimbenicima. Tri glavna pitanja održivog razvoja su gospodarski rast, zaštita okoliša i socijalna jednakost [13]. Sukladno tome, može se reći da se koncept održivog razvoja temelji na tri stupa održivosti koji za cilj imaju postići sklad i ravnotežu u međudjelovanju. Međusobna ravnoteža ključna je za postizanje održivog razvoja i izgradnju otpornih zajednica. Na slici 1. prikazane su tri osnovne domene održivosti podijeljene na ekološku, društvenu i ekonomsku održivost [2].

Prema slici 1. može se reći da će pravilne odluke o održivom upravljanju resursima dovesti do održivog rasta za održivo društvo. Samo neki od tih primjera uključuju odluke o korištenju zemljišta, upravljanju energijom, obrazovanju, upravljanju površinskim vodama, poljoprivrednim praksama, projektiranju i izgradnji zgrada, jednakim mogućnostima za sve, kao i donošenju i provedbi zakona.

Slika 1. Tri stupa održivosti [28]

2.3.1. Ekonomska održivost

Ekonomska održivost podrazumijeva sustav proizvodnje koji zadovoljava sadašnje razine potrošnje bez ugrožavanja budućih potreba [12]. Također, uključuje poticanje prosperitetnih gospodarstava koja pružaju prilike za rast i inovacije, a istodobno osiguravaju pravednu raspodjelu resursa. Ulaganje i pravedna raspodjela gospodarskih resursa osnažit će ostale

domene održivosti za cjelovit razvoj [33]. Ekonomska održivost zahtijeva da kompanija ili država učinkovito i odgovorno koristi svoje resurse kako bi mogla poslovati na održiv način i dosljedno proizvoditi operativnu dobit. Bez operativne dobiti kompanija ne može održati svoje aktivnosti [28].

2.3.2. Društvena održivost

Društvena održivost obuhvaća pojmove jednakosti, osnaživanja, pristupačnosti, sudjelovanja, kulturnog identiteta i institucionalne stabilnosti. Koncept društvene održivosti podrazumijeva da su ljudi važni jer se sam razvoj tiče ljudi [6]. Postizanje društvene održivosti osigurava da se društveno blagostanje zemlje, organizacije ili zajednice može dugoročno održati. Također, prema društvenoj održivosti - smanjenje siromaštva ne bi za sobom trebalo povlačiti neopravdano uništavanje okoliša niti ekonomsku nestabilnost već bi trebalo težiti smanjenju siromaštva unutar postojećih ekonomskih i ekoloških resursa društva [21].

2.3.3. Ekološka održivost

Koncept ekološke održivosti odnosi se na prirodni okoliš i na to kako on ostaje produktivan i postojan da podržava ljudski život. Ekološka održivost odnosi se na cjelovitost ekosustava i nosivost prirodnog okoliša [13]. Naglasak ekološke održivosti je na očuvanju prirodnih resursa, ublažavanju degradacije okoliša i očuvanje bioraznolikosti radi zaštite ekosustava za sadašnje i buduće generacije. Odnosno, ekološka održivost podrazumijeva da se prirodni resursi poput materijala, energetske goriva, zemlje, vode i dr. troše na održiv način. Neki su resursi izdašniji od drugih i stoga se u obzir mora uzeti moguća oskudica materijala i šteta koja se čini okolišu od vađenja tih materijala [28].

Prema autoru [10] potpuni održivi razvoj postiže se ravnotežom između sva tri osnovna stupa održivosti, međutim traženi uvjet nije lako postići, jer u procesu ostvarivanja svojih ciljeva svaki stup održivosti mora uvažavati interese ostalih stupova kako ih ne bi doveo u neravnotežu. Prema tome, dok određeni stup održivog razvoja postaje održiv, drugi mogu postati neodrživi, posebice kada je riječ o ekološkoj održivosti o kojoj ovisi ukupni kapacitet razvoja .

2.4. OSNOVNA NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA

Načela održivog razvoja vrte se oko međuovisnosti ekonomije, okoliša i društva, a mogu se podijeliti na:

- očuvanje ekosustava i biološke raznolikosti
- kontrola populacije
- upravljanje ljudskim resursima
- sudionički pristup i
- promicanje progresivnih društvenih tradicija i političke kulture.

Jedno od ključnih načela održivog razvoja je očuvanje ekosustava. Postoji potreba za očuvanjem ekosustava i bioraznolikosti jer bez toga živi organizmi ne mogu postojati. Ograničena sredstva i resursi na zemlji ne mogu biti dovoljni za neograničene potrebe ljudi. Prekomjerno iskorištavanje resursa ima negativne učinke na okoliš i, stoga, da bi razvoj bio održiv, iskorištavanje prirodnih resursa mora biti unutar nosivog kapaciteta zemlje. Razvojne aktivnosti moraju se provoditi prema kapacitetima zemlje [9].

Nadalje, prema autoru [23] kako bi se postigao održivi razvoj potrebno je upravljati populacijom. Ljudi preživljavaju koristeći ograničene resurse na zemlji. Međutim, zbog rasta stanovništva, ljudske potrebe poput hrane, odjeće i mjesta za život rastu, dok se resursi dostupni u svijetu za zadovoljenje ovih potreba ne mogu uvijek povećati kako bi se zadovoljili svi zahtjevi. Stoga su kontrola i upravljanje populacijom ključni za održivi razvoj. Upravljanje ljudskim resursima treće je važno načelo održivog razvoja. Ljudi su ti koji moraju osigurati usvajanje i poštivanje načela. Ljudi su ti koji imaju odgovornost za korištenje i očuvanje okoliša i koji moraju osigurati mir. Zbog toga je uloga ljudskih resursa u potrazi za održivim razvojem ključna i podrazumijeva razvoj ljudskog znanja i vještina za brigu o okolišu, ekonomiji i društvu. To se može postići obukom, obrazovanjem i odgovarajućim zdravstvenim uslugama.

Prema [7] proces održivog razvoja mora biti sudjelujući kako bi bio održiv i uspješan. Ova premisa temelji se na ideji da se održivi razvoj ne može ostvariti naporima samo jedne osobe ili organizacije već ona uključuje odgovornost koja zahtijeva sudjelovanje svih ljudi i relevantnih subjekata. Održivi razvoj napreduje u promicanju progresivnih društvenih tradicija, običaja i političke kulture. Progresivna tradicionalna i politička kultura mora se razvijati i održavati ili podržavati i nadograđivati kako bi ne samo održala društvo na okupu, već i pomogla u vrednovanju i očuvanju okoliša za održivi razvoj.

2.5. TURIZAM I ODRŽIVOST

Temeljen dosad opisanih načela održivog razvoja i osnovnih temelja koji podupiru održivost i održivi razvoj, pokušati će se sagledati i turizam s aspekta održivosti. Kao jedan od najbrže rastućih gospodarskih sektora u svijetu, turizam je sve više prepoznat kao ključni doprinositelj stvaranju radnih mjesta i bogatstva, gospodarskom rastu, zaštiti okoliša i smanjenju siromaštva. Dobro osmišljen i upravljani turizam može pomoći u očuvanju prirodne i kulturne baštine na kojoj se temelji, osnažiti zajednice domaćine, generirati trgovinske prilike te poticati mir i međukulturno razumijevanje [50].

Održivi turizam je turizam koji u potpunosti uzima u obzir svoje trenutne i buduće ekonomske, socijalne i ekološke utjecaje, te se bavi potrebama posjetitelja, industrije, okoliša i zajednica domaćina [49]. Prema tome, održivi turizam trebao bi optimalno koristiti prirodne resurse koji predstavljaju ključni element u razvoju turizma, održavati osnovne ekološke procese te pomoći u očuvanju prirodne baštine i bioraznolikosti. Nadalje, održivi turizam trebao bi poštivati socio-kulturnu autentičnost zajednica domaćina, očuvati njihovu izgrađenu i živu kulturnu baštinu te tradicionalne vrijednosti, te doprinositi međukulturnom razumijevanju i toleranciji. Osim toga, održivi turizam trebao bi osigurati održive i dugoročne ekonomske operacije, pružajući socio-ekonomske koristi svim dionicima koje su pravedno raspodijeljene, uključujući stabilno zapošljavanje, mogućnosti zarade te socijalne usluge za zajednice domaćine, uz doprinos smanjenju siromaštva. Razvoj održivog turizma zahtijeva informirano sudjelovanje svih relevantnih dionika, kao i snažno političko vodstvo kako bi se osigurala široka participacija i postigao konsenzus. Postizanje održivog turizma je kontinuiran proces koji zahtijeva stalno praćenje utjecaja, te uvođenje potrebnih preventivnih i/ili korektivnih mjera kad god je to potrebno. Održivi turizam također treba održavati visok stupanj zadovoljstva turista i osigurati značajno iskustvo za turiste, podižući njihovu svijest o pitanjima održivosti i promovirajući održive prakse turizma među njima [48].

3. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA (SDGs)

Dok je koncept održivog razvoja važan još od svog pamtivijeka, može se reći da se njegova važnost produbljuje svakim danom zbog povećanja broja stanovnika, ali prirodni resursi dostupni čovječanstvu ne. Svjesni ovog fenomena, uvijek se izražavala globalna zabrinutost za razumno korištenje raspoloživih prirodnih resursa. Posljednja takva zabrinutost pretočena je u Milenijske globalne ciljeve (engl. *Millennium Development Goals* - MDG) i Ciljeve održivog razvoja (engl. *Sustainable Development Goals* - SDG) [13].

3.1. MILENIJSKI GLOBALNI CIJLJEVI (MDGs)

Milenijski globalni ciljevi predstavljali su preteču SDGs. Milenijski globalni ciljevi označili su povijesnu globalnu mobilizaciju za postizanje niza važnih društvenih prioriteta diljem svijeta [4]. Uspostavljeni su 2000. kao skup od osam globalnih ciljeva. Prva tri cilja pokrivala su siromaštvo, obrazovanje i ravnopravnost spolova, sljedeća tri cilja bavila su se zdravstvenim ishodima koji su pokrivali smrtnost djece, zdravlje majki i HIV/AIDS, malariju i druge bolesti. Preostala dva cilja odnosila su se na održivost okoliša i globalno partnerstvo za razvoj [14]. Ovih osam Milenijskih ciljeva poduprto je s ukupno 21. pojedinačnim ciljem.

Procjena provedbe Milenijskih globalnih ciljeva otkrila je da, iako su neke zemlje postigle napredak, postoje velike praznine u razvojnoj agendi, kao i u realizaciji definiranih ciljeva [8]. Milenijski globalni ciljevi, iako samo relativno učinkoviti, postavili su temelje za svestranije i opsežnije Ciljeve održivog razvoja koji su uslijedili nakon 15 godina provođenja MDG-a. Dok su isti ostvarili značajne uspjehe, također su i istaknuli potrebu za opsežnijim, održivijim i integriranim pristupima održivom razvoju. Milenijski ciljevi bili su usredotočeni primarno na potrebe zemalja u razvoju jačajući binarni pogled na bogate i siromašnije zemlje, donatore i primatelje i sugerirajući da je globalni izazov problem razvoja u čijem rješavanju međunarodna pomoć može pomoći, a ne skup zajedničkih problema koje jedino zajedničko djelovanje na globalnoj razini može riješiti [14].

3.2. NASTANAK I SVRHA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA

Tijekom sastanka Ujedinjenih naroda (engl. *United Nations* - UN) na samitu o održivom razvoju u rujnu 2015. u New Yorku, 193 zemlje članice Opće skupštine UN-a usvojile su agendu pod nazivom Plan održivog razvoja do 2030. godine (engl. *The 2030 Agenda for*

Sustainable Development) u kojoj je istaknuto i usvojeno 17 Ciljeva održivog razvoja (SDG) i 169 pridruženih podciljeva.

Ciljevi održivog razvoja jedinstveni su poziv na djelovanje kako bi se okončalo siromaštvo, zaštitio planet i osiguralo da svi ljudi uživaju u miru i prosperitetu do 2030. Ciljeve su formalno usvojile sve države članice Ujedinjenih naroda za razdoblje od 2016.-2030. kako bi se pozabavili golemim empirijskim i znanstvenim dokazima da svijetu treba radikalno održiviji pristup [14]. Usvajanjem i provedbom Ciljeva održivog razvoja želi se postići gospodarski rast, osigurati socijalna uključenost i zaštititi okoliš [13]. SDG obuhvaća društvena, ekonomska, fizička i ekološka pitanja, što opet naglašava sveobuhvatnu prirodu održivog razvoja. Također, potiču duh partnerstva između vlada, privatnog sektora, brojnih istraživanja, akademske zajednice i organizacija civilnog društva uz potporu UN-a.

Ciljevi pružaju dobro promišljen okvir koji je dovoljno znanstveno robustan, politički prihvatljiv i javno intuitivan. Također, pružaju najbolju priliku za osiguranje potrebne suradnje i usklađivanja dok se provode globalni pristupi osiguravanju poštene, zdrave i prosperitetne budućnosti za sadašnje generacije kao i one koje dolaze [14].

Agenda 2030 ima pet sveobuhvatnih tema (poznate kao 5Ps), a to su ljudi (SDG od 1-6), planet (SDG od 13-15), prosperitet (SDG od 7-12), mir i partnerstvo (SDG od 16-17), koji se protežu kroz 17 Ciljeva održivog razvoja prikazanih na slici 2. Svaki od 17 ciljeva ima određene podciljeve koje treba postići u narednih 15 godina. Ciljevi održivog razvoja dijele se na [14, 29]:

1. Svijet bez siromaštva
2. Svijet bez gladi
3. Zdravlje i blagostanje
4. Kvalitetno obrazovanje
5. Rodna ravnopravnost
6. Čista voda i sanitarni uvjeti
7. Pristupačna energija iz čistih izvora
8. Dostojanstven rad i ekonomski rast
9. Industrija, inovacije i infrastruktura
10. Smanjenje nejednakosti
11. Održivi gradovi i zajednice
12. Održiva potrošnja i proizvodnja

- 13. Zaštita klime
- 14. Očuvanje vodenog svijeta
- 15. Očuvanje života na zemlji
- 16. Mir, pravda i snažne institucije i
- 17. Partnerstvom do ciljeva.

Slika 2. Ciljevi održivog razvoja [38]

Za razliku od Milenijskih globalnih ciljeva, Ciljevi održivog razvoja su šireg opsega, kolektivnijeg djelovanja i detaljnijeg sadržaja, uključujući jasnu poruku da svaka nacija mora djelovati ako se želi postići uspjeh. Također, nadovezujući se na uspjeh i zamah Milenijskih globalnih ciljeva, SDG pokrivaju više područja, s ambicijama da se bave nejednakostima, ekonomskim rastom, pristojnim poslovima, gradovima i ljudskim naseljima, industrijalizacijom, oceanima, ekosustavima, energijom, klimatskim promjenama, održivom potrošnjom i proizvodnjom te mirom i pravdom [14].

Ključna značajka Ciljeva održivog razvoja je ta da su njihovi razvojni ciljevi u osnovi međusobno ovisni i povezani, te podrazumijevaju komplementarnosti ili sinergije, kao i kompromise ili napetosti koje imaju implikacije na globalni i nacionalni kontekst. Komplementarnost sugerira da bi bavljenje jednim ciljem moglo pomoći u bavljenju nekim drugim istovremeno (npr. rješavanje pitanja klimatskih promjena može imati dodatne koristi za energetske sigurnost, zdravlje, biološku raznolikost i oceane).

Turizam igra ključnu ulogu u ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja pružajući značajan potencijal za poticanje napretka u raznim sektorima. Turizam može pomoći u ostvarivanju svih 17 SDG-a. Može izravno doprinijeti održivom razvoju promicanjem gospodarskog rasta, zaštite okoliša i socijalne pravednosti. Suradnja između vlada, privatnih poduzeća, lokalnih zajednica i samih turista ključna je za iskorištavanje punog potencijala turizma u postizanju održivije i pravednije budućnosti [50].

3.3. IZAZOVI U PROVEDBI CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA

Možda najveća pojedinačna kontroverza, posebno zato što jednostavnost i logika preferiraju kolaborativnu i sustavnu implementaciju, je veliki broj dogovorenih ciljeva, zadataka i pratećih akcija. Mnogi tvrde da Ciljevi održivog razvoja pokrivaju preširoko područje pitanja i da bi trebali biti više fokusirani ako se žele postići u definiranom periodu. To izaziva zabrinutost oko toga imaju li vlade i međunarodne agencije dovoljno vještina za provedbu ciljeva bez rizika od nenamjernih posljedica i neočekivanih ishoda [8, 14].

Odlučivanje kojim ciljevima dati prioritet i zatim procjena pozitivnih ili negativnih utjecaja na druge ciljeve ključan je korak. Postoji prostor za zabrinutost ako vlade, korporacije ili agencije daju prioritet proizvodnji energije (kako bi se ispunio SDG 7), poljoprivrednoj proizvodnji (kako bi se ispunio SDG 2) ili razvoju poslovanja i infrastrukture (kako bi se ispunili SDG 8 i 9), bez razmatranja utjecaja na klima (SDG 13), vodu (SDG 14) ili kopno (SDG 15). Trebalo bi biti jasno da će svaka zemlja drugačije težiti tim globalnim ciljevima i da je ključna prednost pristupa SDG-u određeni stupanj lokalne fleksibilnosti. Međutim, postoje određeni ciljevi koji zahtijevaju hitnu zajedničku akciju jer postoje problemi koji već značajno utječu na zdravlje planeta. To znači da međunarodna suradnja mora dati primat djelovanju na klimatske promjene (SDG 13) i potrebi da se ekonomska politika podredi smanjenju utjecaja na okoliš (SDG 12) [14].

Značajan rizik od dopuštanja državama da zauzmu jednostrane i naizgled sebične pristupe odustajanjem od višedržavnih aranžmana i gospodarskih sporazuma predstavlja prijetnju u kojoj zemlja usvaja nisko oporezivanje, blaži zakon o radu i smanjenu regulativu kao varljivo privlačan način da se izbjegnu ekonomske krize. Ovakav pristup dovodi u opasnost povećanje zdravstvene nejednakosti uz stalna ograničenja socijalne pomoći i zaštite okoliša, s negativnim učincima na mnoge Ciljeve održivog razvoja. Suprotno tome, država bi mogla nastojati izgraditi gospodarstvo koje je usmjereno na ostvarivanje kombiniranih ekonomskih, društvenih i

ekoloških koristi povezanih s provedbom SDG-a, s naglaskom na obnovljivu energiju, održivu hranu i poljoprivredu te ekološki održivu tehnologiju. Činjenica da ljudsko zdravlje i njegov budući opstanak i prosperitet ovise o zemlji pogodnoj za život, može se tvrditi da preusmjeravanje zdravlja stanovništva na ekološko i planetarno zdravlje je zlatna nit koja povezuje Ciljeve održivog razvoja kao sustavni pristup [14].

Ciljevi održivog razvoja identificirani su kao ključni i kao oni koji uzrokuju pomak na putu održivosti, ali ne može se tvrditi da su se stvari promijenile samo njihovim postojanjem, baš kao što je teško izravno povezati ono što su organizacije učinile ili izjavile da rade u smislu doprinosa ovim postignućima, uz svaki potencijalni napredak. Prema podacima UN-a, postignuto je manje od 20% SDG-a, a ostatak ima ograničen ili nikakav napredak [15] o čemu će se temeljnije svjedočiti u idućem potpoglavlju. Nadalje, prema istraživanju autora [15] pokazano je da su se samo neki društveni (SDG br. 2, 3, 7 i 11) i ekološki (SDG 6 i 14) ciljevi značajno poboljšali otkako je pokrenuta agenda 2030., što sugerira da njihovo postojanje ne implicira napredak niti uspjeh u održivosti.

3.4. STANJE NAPRETKA SDG CILJEVA

Situacija s ispunjavanjem SDG-a u 2023. je zabrinjavajuća zbog spore provedbe i pojave različitih kriza. Za ciljeve u kojima je napredak bio prespor u 2019., zemlje nisu dovoljno ubrzale, a za druge, uključujući sigurnost hrane, klimatske akcije i zaštitu bioraznolikosti, svijet se još uvijek kreće u krivom smjeru. Osim toga, nedavne krize, uključujući pandemiju COVID-19, povećanje troškova života, ratovi i prirodne katastrofe izbrisale su godine napretka u nekim ciljevima, uključujući iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva. Svijet je daleko od pravog smjera u postizanju Ciljeva održivog razvoja na polovici Agende 2030. Moguće je aktivno poboljšati buduće izgleda za djelovanje i napredak do 2030. i kasnije. Iskorištavanjem znanstvenih spoznaja, jačanjem upravljanja za ciljeve i oslobađanjem punog potencijala okvira Ciljeva održivog razvoja za promicanje održivog razvoja napredak se može i postići [43]. Prihvaćanje i upravljanje pomoću ciljeva napredovalo je u posljednje četiri godine u svim sektorima i razinama vlasti, unatoč hitnim krizama, što ukazuje na robusnost i široko prihvaćanje okvira SDG-a. Na uobičajenom putu, ciljevi će ostati nedostižni do 2030. ili čak do 2050. [31]. Dobici bi se ostvarili u ključnim područjima uključujući ekstremno smanjenje siromaštva i konvergenciju globalnog i nacionalnog dohotka. Ali napredak bi bio neznatan u ciljevima koji se odnose na pothranjenost i upravljanje. U isto vrijeme, svijet bi nazadovao u pogledu onečišćenja zraka i povezanih utjecaja na zdravlje, korištenja vode u poljoprivredi, relativnih

stopa siromaštva, bacanja hrane, emisija stakleničkih plinova te bioraznolikosti i upotrebe dušika [43].

Kako bi bile relevantne za SDG, više znanstvenih aktivnosti trebalo bi osmisliti i proizvoditi izvan zemalja s visokim prihodima. Trenutačne neravnoteže ozbiljno ograničavaju sposobnost mnogih zemalja s niskim i srednjim dohotkom da postignu ciljeve stvaranjem rješenja specifičnih za kontekst u svojoj regiji [43].

3.4.1. SDG 12, 13 i 14

Nekoliko Ciljeva održivog razvoja usko je povezano s pomorskom industrijom zbog njenog značajnog utjecaja na okoliš, gospodarstvo i društvo i zbog toga su u nastavku analizirana trenutna stanja samo odabranih SDG-a.

Pretjerana potrošnja, odnosno korištenje previše prirodnih resursa prebrzo i neučinkovito, stvorilo je trostruku planetarnu krizu: klimatskih promjena, gubitka bioraznolikosti i zagađenja. Prema sadašnjim trendovima, svijet će do 2050. proizvoditi 3,40 milijardi tona krutog otpada godišnje. Neodrživo korištenje resursa također je pojačano stalnim subvencijama za fosilna goriva. Zagađenje plastikom eksponencijalno je poraslo u posljednjih nekoliko desetljeća, na oko 400 milijuna tona godišnje, a očekuje se da će se udvostručiti do 2040. [43].

Neuspjeh u postizanju SDG-a 13 i osiguravanju dubokih, brzih i održivih smanjenja emisija stakleničkih plinova dovodi do opasnih klimatskih promjena za ljude i sva živa bića. Svijet se već suočava s neviđenim nizovima uragana, šumskih požara, poplava i toplinskog stresa, oštećujući poljoprivrednu proizvodnju, ribarstvo, šume i ekosustave na koje se ljudi diljem svijeta oslanjaju. Klimatske promjene uzrokuju nedostatak vode i nesigurnost hrane, mijenjaju morske, kopnene i slatkovodne ekosustave, štete biološkoj raznolikosti, uništavaju sredstva za život i povećavaju nejednakosti. U kombinaciji s inovacijama u čistoj energiji, dovoljnim financiranjem za povećanje i drugim naporima za dekarbonizaciju svjetskih gospodarstava, prirodna klimatska rješenja nude neke od najboljih opcija u odgovoru na klimatske promjene. Rješenja koja se temelje na prirodi često se oslanjaju na sudjelovanje i uključivanje lokalnih zajednica i domorodačkog stanovništva i mogu poboljšati njihovu djelatnost. Primjeri uključuju ulaganje u zelene površine za smanjenje temperatura, poboljšanje kvalitete vode i poboljšanje poljoprivrednih praksi kako bi se osigurala sigurnost hrane. Bez postizanja SDG-a 13 bit će

gotovo nemoguće postići Agendu 2030. Ograničavanje ljudske patnje zbog zagrijavanja planeta zahtijevat će transformacijske promjene u energiji i gospodarstvu.

Klimatske promjene, onečišćenje, uništavanje staništa, subvencije javnog sektora za štetne oceanske gospodarske aktivnosti i prekomjerni izlov još uvijek predstavljaju prijetnju oceanu i sve više degradiraju sposobnost oceana da regulira klimu i održi život. Unatoč poboljšanjima, još uvijek postoje golemi izazovi. Zemlje s niskom razinom bogatstva i prehrambenim statusom koje također ovise o ribarstvu više su pogođene utjecajem klimatskih promjena na lovne vrste nego vlastitim ribolovnim praksama, iako najmanje doprinose klimatskim promjenama. Nekoliko područja također su žarišta morskih toplinskih valova, što može dodatno ugroziti njihovu dugoročnu sigurnost hrane. Male otočne države u razvoju vrlo su ranjive i imale bi velike koristi od Plave ekonomije (engl. *Blue Economy* - BE). Dodjela financijskih sredstava za SDG 14 globalno je niža nego za bilo koji drugi cilj. Četiri podcilja iz SDG-a 14, koji se odnose na zaštitu i upravljanje morem, istekli su 2020. Odgovarajući pokazatelji pokazuju da je većina zemalja postigla vrlo mali napredak, što se može povezati s nedostatkom kapaciteta, financiranja i predanosti [43].

Ocean je u izvanrednom stanju jer sve veća eutrofikacija, zakiseljavanje, zagrijavanje oceana i onečišćenje plastikom što pogoršava njegovo zdravlje. Uz to, alarmantan trend pretjeranog izlova i dalje je prisutan, što dovodi do iscrpljivanja više od jedne trećine svjetskih ribljih zaliha. Iako je bilo određenog napretka u širenju zaštićenih morskih područja, borbi protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, zabrani ribolovnih subvencija i potpori malim ribarima, radnje ne napreduju brzinom ili opsegom potrebnim za postizanje SDG-a 14. Kako bi se suprotstavili ovim trendovima, ključna je hitna i koordinirana globalna akcija. To podrazumijeva povećanje financiranja znanosti o oceanima, intenziviranje napora za očuvanje, unaprjeđenje rješenja temeljenih na prirodi i ekosustavu, rješavanje međupovezanosti i utjecaja pritisaka izazvanih ljudima i hitno preokretanje plime u pogledu klimatskih promjena kako bi se zaštitio najveći ekosustav na planetu [31].

3.4.2. Stanje u Europi

Europa je danas dalje od postizanja Agende 2030. nego što je bila prije godinu dana, s manjim brojem ciljeva koji su na pravom putu da se postignu, iako podaci ne odražavaju utjecaj rata u Ukrajini. Čak i prije rata u Ukrajini i pandemije COVID-19, Europa se suočavala s

brojnim izazovima za održivi razvoj. Mnoge su zemlje doživjele porast nejednakosti dohotka i nisu postigle dovoljan napredak u prehrani ili održivoj opskrbi hranom. Došlo je do poboljšanja u pristupu uslugama, kao što su pitka voda i energija, ali je pristup sanitaciji zaostao, a kvaliteta vode i učinkovitost korištenja vode zahtijevaju veću pozornost. Pozitivno je da je europska zelena tranzicija uvelike u tijeku, s više obnovljive energije i povećanjem energetske učinkovitosti [43].

Iako mnogi uvjeti i okolnosti otežavaju postizanje Ciljeva održivog razvoja, u nekim aspektima izgledi za postizanje ciljeva su se poboljšali. Više ljudi i organizacija naučilo je o ciljevima i poduprlo ih. A vlade i druge institucije integriraju ciljeve u postojeće zakonodavstvo i okvire. Međunarodne organizacije i institucije također su naširoko usvojile SDG i uskladile svoje političke agende u skladu s tim. Na primjer, za morski plastični otpad, Ujedinjeni narodi su to postavili kao pitanje ne samo za SDG 14, već i za SDG 12, a cilj im je bio uključiti zajednicu za upravljanje otpadom.

4. PLAVA EKONOMIJA

4.1. POJAM PLAVE EKONOMIJE

Zbog suvremenih ekoloških izazova, oceanski, obalni i morski ekosustavi te bioraznolikost pod velikim su pritiskom. Sve veće onečišćenje mora, ubrzavanje klimatskih promjena i prekomjerno iskorištavanje morskih resursa imaju značajne socioekonomske posljedice za milijarde ljudi koji se na njih oslanjaju. Obalna područja i stanovništvo među najosjetljivijima su na utjecaje klimatskih promjena. Uz utjecaje kao što su porast temperature, ekstremni toplinski valovi, nestalni obrasci padalina itd., obalna područja također su izložena dvama najdramatičnijim i najvidljivijim utjecajima klimatskih promjena: porastu razine mora i sve češćim i intenzivnijim ciklonalnim olujama. Uz konvencionalne pomorske sektore kao što su ribarstvo, akvakultura, luke i pomorstvo te obalni i morski turizam, zemlje počinju istraživati nove načine rasta, uključujući obnovljivu energiju temeljenu na oceanu, istraživanju dubina mora i morsku biotehnologiju. U isto vrijeme, krhko stanje oceanskog okoliša zahtijeva da sve pomorske aktivnosti minimiziraju svoj utjecaj na okoliš i očuvaju obalne i morske resurse. U tom kontekstu, prihvaćanje koncepta Plave ekonomije nudi obećavajući put prema održivoj i otpornijoj budućnosti [27].

U posljednjem desetljeću niz zainteresiranih strana naširoko je zagovarao Plavu ekonomiju kao koncept ili strategiju za očuvanje svjetskih oceana i vodenih resursa. Koncept Plave ekonomije potječe s Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju (engl. *United Nations Conference on Sustainable Development*) održane u Rio de Janeiru 2012. Međutim, sam koncept Plave ekonomije skovao je belgijski ekonomist Gunter Pauli 1994. kao odgovor na zahtjev Ujedinjenih naroda da se pripreme za COP3 (engl. *Conference of the Parties*) u Japanu gdje je 1997. donesena odluka o Protokolu iz Kyota [38]. U konceptnom dokumentu [37], Ujedinjeni narodi definirali su Plavu ekonomiju kao „...ekonomiju oceana koja ima za cilj poboljšanje dobrobiti ljudi i društvene jednakosti, uz značajno smanjenje rizika za okoliš i ekološke oskudice.“ Svjetska Banka (engl. *World Bank*) Plavu ekonomiju definira kao „...održivo korištenje oceanskih resursa za gospodarski rast, poboljšana sredstva za život i radna mjesta uz očuvanje zdravlja oceanskog ekosustava.“ [35] Ova definicija je sveobuhvatan koncept koji obuhvaća više aspekata održivosti oceana u rasponu od održivog ribarstva do zdravlja ekosustava i sprječavanja onečišćenja [11].

Plava ekonomija sve je popularniji koncept kao strategija za očuvanje svjetskih oceana i vodenih resursa. Može se pojaviti kada je gospodarska aktivnost u ravnoteži s dugoročnim kapacitetom oceanskih ekosustava da podrže aktivnosti na održiv način. Plava ekonomija se sastoji od dva konkurentna načina - mogućnosti rasta i razvoja i ugroženih i ranjivih prostora koji zahtijevaju zaštitu. Inherentni sukobi između ove dvije rasprave zahtijevaju rješenja za prihvaćanje prilika povezanih s oceanskom ekonomijom uz prepoznavanje i rješavanje njezinih prijetnji. U kontekstu Plave ekonomije, Ciljevi održivog razvoja impliciraju da je gospodarski razvoj uključiv i ekološki prihvatljiv te naglašavaju potrebu za uravnoteženjem ekonomske, društvene i ekološke dimenzije održivog razvoja u odnosu na oceane [11].

Plava ekonomija obuhvaća gospodarske aktivnosti i prateće institucije, odnose i izbore koji stvaraju održivo bogatstvo svjetskih oceana i obala. Istraživački centri ispituju načine na koje oceanski i obalni resursi mogu podržati gospodarski razvoj koji osigurava pristojan život i održava, obnavlja i poboljšava kritične obalne i morske ekosustave koji pružaju temelje za ljudsko blagostanje i prosperitet. Plava ekonomija pruža najučinkovitiji način za smanjenje ranjivosti obale i rješavanje pomorskih manifestacija klimatskih promjena i drugih ekoloških rizika [20, 27]. Također, očekuje se da će se do 2030. Plava ekonomija, sedma najveća ekonomija na svijetu, udvostručiti na 3 trilijuna dolara godišnje, podržavajući živote više od 3-4 milijarde ljudi do te prekretnice [38].

Često su rasprave o Plavoj ekonomiji uokvirene u čisto ekonomske pojmove, zanemarujući nužno uključivanje održivosti resursa, kao i rizika od klimatskih promjena, ranjivosti, utjecaja i otpornosti. Međutim, većina vlada i organizacija prepoznaje potrebu za održavanjem ravnoteže između gospodarskog razvoja i održivosti morskih ekosustava i obalnih zajednica kao imperativ aktivnosti Plave ekonomije. Prema tome, može se reći da Plava ekonomija obuhvaća niz gospodarskih sektora i povezanih politika koje zajedno određuju je li korištenje oceanskih resursa održivo [38]. Važan izazov Plave ekonomije je razumijevanje i bolje upravljanje mnogim aspektima održivosti oceana, u rasponu od održivog ribarstva do zdravlja ekosustava i sprječavanja onečišćenja. Drugo, Plava ekonomija izaziva sve da shvate da će održivo upravljanje resursima oceana zahtijevati suradnju preko granica i sektora kroz različita partnerstva, i to na razini koja dosad nije bila postignuta.

Procjenjuje se da sektor Plave ekonomije na globalnoj razini vrijedi više od 1,5 bilijuna američkih dolara godišnje. Omogućuje više od 30 milijuna radnih mjesta i opskrbljuje vitalnim izvorom proteina više od tri milijarde ljudi. Iako je posljednjih godina Plava ekonomija

zasjenjena većim naglaskom na zelenu ekonomiju (engl. *Green economy*) (kopnene aktivnosti u gospodarskoj transformaciji potrebnoj za prijelaz na niskougljičnu budućnost), OECD (engl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) predviđa da bi se Plava ekonomija mogla udvostručiti na 3 trilijuna dolara do 2030. Također postoje sve veća ulaganja vlada i kompanija u rješenja za klimatske promjene temeljene na rješenjima koje pružaju oceani i mora [39].

4.2. SEKTORI PLAVE EKONOMIJE

Plava ekonomija obuhvaća različite sektore koji iskorištavaju morske resurse i ekosustave promičući pritom održivi razvoj. Prema zadnjem EU izvještaju o Plavoj ekonomiji iz 2023. [33] sektori Plave ekonomije mogu se podijeliti na:

- sedam utemeljenih sektora Plave ekonomije (engl. *Established sectors of Blue Economy*) i
- nove i inovativne sektore Plave ekonomije (engl. *Emerging sectors of Blue Economy*).

Dok utemeljeni sektori Plave ekonomije imaju evidenciju gospodarskih aktivnosti i prodora na tržište, novi sektori obećavaju budući rast i inovacije u Plavoj ekonomiji. Oba sektora imaju veliku ulogu u pokretanju održivog razvoja, poticanju ekonomske otpornosti u obalnim zajednicama i pomorskoj industriji i stvaranju prilika za zapošljavanje i dr. Novi i inovativni sektori mogu se suočiti s dodatnim izazovima povezanim s tehnološkom spremnošću, regulatornim okvirima i prihvaćanjem tržišta u postupku tranzicije do njihovog potpunog utemeljenja.

4.2.1. Sedam utemeljenih sektora Plave ekonomije

Postoji sedam utemeljenih sektora Plave ekonomije s pripadajućim podsektorima koji su prikazani u tablici 1. Svaki od tih podsektora podijeljen je na određene djelatnosti. Sedam utemeljenih sektora Plave ekonomije dijele se na [33]:

- morski živi resursi (engl. *Marine living resources*)
- morski neživi resursi (engl. *Marine nonliving resources*)
- obnovljiva energija mora (engl. *Marine renewable energy*)
- lučke aktivnosti (engl. *Port activities*)
- brodogradnja i popravak (engl. *Shipbuilding and repair*)

- pomorski promet (engl. *Maritime transport*) i
- obalni turizam (engl. *Coastal tourism*).

Tablica 1. Utemeljeni sektori i podsektori Plave ekonomije [33]

Sektori	Podsektori
Morski živi resursi	Primarna proizvodnja
	Prerada ribljih proizvoda
	Distribucija ribljih proizvoda
Morski neživi resursi	Nafta i plin
	Ostali minerali
	Dodatne aktivnosti
Obnovljiva energija mora	Energija vjetra na moru
Lučke aktivnosti	Teret i skladištenje
	Projekti luka i voda
Brodogradnja i popravak	Brodogradnja
	Oprema i strojevi
Pomorski promet	Prijevoz putnika
	Prijevoz tereta
	Usluge prijevoza
Obalni turizam	Smještaj
	Prijevoz
	Ostali rashodi

Sektor morskih živih resursa obuhvaća izlov obnovljivih bioloških resursa (primarni sektor), njihovu pretvorbu u hranu, stočnu hranu, bioproizvode i bioenergiju (prerada) te njihovu distribuciju duž opskrbnog lanca [33].

Morski neživi resursi već su godinama važan sektor Plave ekonomije EU-a. Otprilike jedno desetljeće, zreli sektor nafte i plina u moru bio je u silaznom trendu, u skladu s ciljevima neto nulte emisije i ciljevima dekarbonizacije EU-a. Unatoč tome, očekuje se da će oceanografska istraživanja, istraživanje oceanskih resursa, iskorištavanje izvora energije i vađenje sirovina iz europskih mora i oceana igrati ključnu ulogu u prijelazu na održivu Plavu ekonomiju, osobito u smislu omogućavanje razvoja i široke primjene tehnologija s niskim udjelom ugljika [33].

Energija vjetra na moru trenutačno je jedina komercijalna primjena morskog obnovljivog izvora energije s širokom primjenom. Krajem 2022. europski su morski bazeni bili domaćini oko 50% ukupnog svjetskog instaliranog kapaciteta. Počevši sa samo malim brojem demonstracijskih postrojenja u ranim 1990-ima, EU sada ima ukupni instalirani kapacitet pučinske vjetroelektrane od 17,5 GW u 11 država članica. U 2022. u mrežu je dodano 1,2 GW novih kapaciteta. Glavni proizvođači energije pučinskog vjetra u EU su Njemačka, Nizozemska, Belgija i Danska [33].

Sektor lučkih aktivnosti ključan je za europsko gospodarstvo. Luke su ključna infrastruktura od velike komercijalne i strateške važnosti. Također, luke su pristupnici za trgovinu EU-a i instrumentalne su u podržavanju slobodnog kretanja roba i osoba u Europi. Luke također omogućuju gospodarski i trgovinski razvoj kroz tradicionalne aktivnosti kao što su rukovanje teretom, logistika i servisiranje, dok u isto vrijeme podržavaju složen presjek industrija i olakšavaju klasteriranje energetskih i industrijskih tvrtki u njihovoj blizini. To može uključivati brodogradnju, kemijsku, prehrambenu, građevinsku industriju, industriju nafte, električne energije, čelika, preradu ribe i automobilsku industriju. Sve te industrije predstavljaju niz putova prema dekarbonizaciji i prijelazu na čistu energiju. Luke imaju ključnu ulogu u postizanju europskih ciljeva klimatske neutralnosti. Odgovorne su za niz izravnih i neizravnih emisija ugljika unutar logističkih aktivnosti, kao što je obalna infrastruktura na dizelski pogon, potrošnja neobnovljive električne energije koja se koristi za napajanje zgrada, rasvjete i raznih strojeva, i druge neizravne emisije iz vozila koja koriste luke za isporuku i utovar tereta, i njihova povezana skladišta [33].

Brodograđevna industrija EU-a broji približno 300 brodogradilišta u kojima se izrađuju civilni i pomorski brodovi, kao i platforme i druga oprema za pomorske primjene. EU je najveći proizvođač brodova za kružna putovanja u svijetu i jedan od vodećih za visokotehnološke, složene vrste plovila. Sveukupno, industrija EU-a u 2021. primila je manje narudžbi za izradu brodova od Kine, Južne Koreje i Japana. Zbog stalnih ulaganja u istraživanje i inovacije, EU je također najveći dobavljač pomorske opreme, kao što su dizelski motori, turbine, propeleri i lopatice, slijede je Koreja, Kina i Japan. Propisi o zaštiti okoliša igraju temeljnu ulogu u evoluciji brodograđevne industrije. Kako bi se smanjio intenzitet emisije ugljika na svim brodovima za 40% do 2030. u usporedbi s osnovnom vrijednošću iz 2008., Odbor za zaštitu

morskog okoliša (engl. *Marine Environment Protection Committee*) postavio je nekoliko direktiva koje izravno utječu na sektor brodogradnje i popravaka [33].

Europska unija najveći je svjetski trgovinski blok. Iako je dom samo 5% svjetske populacije, doprinosi 14,9% globalnom BDP-u (2020.). Što se tiče robe koja se prevozi u i iz EU, većina se otprema pomorskim prometom. U 2021. 74% ukupnog robnog uvoza i izvoza EU-a prevezeno je morem. Prve tri partner zemlje EU-a su Rusija, SAD i Kina. Flota EU je velika i prilično heterogena. Brodovi registrirani pod zastavom države članice EU-a predstavljali su 16,2% ukupne svjetske flote. Flota pod zastavom države članice EU-a sadrži gotovo 40% svjetske Ro Pax flote (plovila koja mogu prevoziti automobile i putnike), 33% svih brodova za kružna putovanja, 29% putničkih brodova i 20% kontejnerskih brodova [33].

Prijevoz putnika znatno je pridonio gospodarstvu sektora do 2019., kada se svake godine u lukama EU-a ukrcavalo i iskravalo približno 400 milijuna putnika. U 2020., zbog pandemije COVID-19, ta se brojka smanjila na oko 230 milijuna. Iako je to energetske najučinkovitiji način prijevoza, pomorski promet čini oko 2 do 3% globalnih emisija ugljikovog dioksida povezanih s energijom. S obzirom na izgleda za rast sektora, neophodno je da industrija nastavi smanjivati svoj utjecaj na okoliš. Tehnološki napredak, poput umjetne inteligencije, digitalizacije i automatizacije, dodatno može potaknuti rast ovog sektora. Prema Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (engl. *International Maritime Organization* - IMO) unatoč napretku posljednjih godina, pomorski promet nastavlja vršiti pritisak na okoliš, s predviđanjima da će emisije stakleničkih plinova porasti na 90-130% emisija iz 2008. do 2050. za niz mogućih dugoročnih ekonomskih i energetske scenarija [33].

Obalna područja EU-a među najpoželjnijim su turističkim odredištima za europske i međunarodne putnike, što obalni i pomorski turizam čini najvećim, rastućim sektorom Plave ekonomije EU-a u smislu BDV-a i zaposlenosti. Više od polovice kapaciteta kreveta u EU-u koncentrirano je u regijama s morskom granicom. Za gospodarstvo mnogih država članica EU-a koje nemaju izlaz na more, posebno u južnoj Europi, turizam stvara značajan dio njihovih ukupnih nacionalnih prihoda. Ujedno, obalna područja su ona s najvećom sezonalnošću, odnosno s turističkom potražnjom koncentriranom u ograničenom broju mjeseci, obično u srpnju i kolovozu [33].

4.2.2. Novi inovativni i sektori Plave ekonomije

Novi i inovativni sektori Plave ekonomije uključuju morsku obnovljivu energiju, odnosno energiju oceana (engl. *Ocean Energy*), plutajuću solarnu energiju (engl. *Floating solar photovoltaic energy* - FPV) i proizvodnju vodika na moru, plavu biotehnologiju (engl. *Blue Biotechnology*), desalinizaciju (engl. *Desalination*), pomorsku obranu, sigurnost i nadzor (engl. *Maritime defence, security and surveillance*), istraživanje i infrastrukturu (engl. *Research and Infrastructure*) (podmorski kablovi, robotika). Nakon učinkovitog povećanja konvencionalne *offshore* vjetroelektrane, tehnologije plutajućih vjetroelektrana (engl. *Floating wind*), energije oceana (valova i plime), plutajuće solarne fotonaponske energije pojavljuju se kao valjane opcije za doprinos EU ciljevima da se postigne 60 GW kapaciteta obnovljive energije na moru do 2030. i 300 GW do 2050. [33].

Energija plime i oseke prva je od novih tehnologija energije oceana koja je implementirana u velikom opsegu, s baražima u Francuskoj (1966.) i Koreji (2011.) koji su zajedno dostigli 494 MW instaliranog kapaciteta. Postavljanje takvih objekata ograničeno je dostupnošću lokacija koje odgovaraju namjeni i značajnim lokalnim utjecajima na okoliš. Razvijene su nove tehnologije koje iskorištavaju energiju plime i oseke, uključujući turbinu s horizontalnom osi turbinu s vertikalnom osi i dr. Osim energije plime i vala, postoje i druge tehnologije koje imaju za cilj iskorištavanje energije oceana. Pretvorba toplinske energije oceana (engl. *Ocean thermal energy conversion* - OTEC) iskorištava temperaturnu razliku između duboke hladne vode (na dubini od 800 do 1000 m) i površinske tople vode. Tehnologija je već demonstrirana u Japanu i SAD-u. Hibridni pristupi koji uključuju više od jednog obnovljivog izvora energije također se počinju primjenjivati ali u manjoj mjeri. Uključivanje uređaja za energiju oceana u tehnologije *offshore* vjetroelektrana, plutajućih vjetroelektrana i FPV pomoći će u smanjenju troškova tehnologija oceanske energije kroz dijeljenje objekata, dok će maksimizirati i stabilizirati proizvodnju energije. Proizvodnja vodika nudi zanimljive sinergije s utemeljenim i novim obnovljivim energijama oceana. Odgovara na izazove stabilnosti i varijabilnosti mreže s kojima se suočavaju predviđene tehnologije, dopuštajući skladištenje viška proizvodnje električne energije [33].

Na slici 3. prikazana je plutajuća solarna fotonaponska energija koja se sastoji od plutajuće strukture na koju su ugrađeni tradicionalni solarni paneli. Tehnologija je za sada uglavnom primijenjena na jezerima i akumulacijama hidroelektranama. Ovaj projekt još je u fazi

istraživanja, razvoja i demonstracije, s rastućim interesom u posljednjih pet godina. Razvoj ove tehnologije na moru suočava se s mnogim tehničkim izazovima, uključujući sposobnost preživljavanja strukture na moru, razvoj algi, naslage soli i onečišćenje [33].

Slika 3. Plutajuće solarne ploče s 50 MW instalirane u Grčkoj [41]

Sektor plave biotehnologije razmatra netradicionalno komercijalno iskorištavanje skupine morskih organizama i njihovu primjenu u biomasi. Odnosno, obuhvaća svaku gospodarsku aktivnost povezanu s korištenjem obnovljive vodene biološke biomase, npr. prehrambenih aditiva, stočne hrane, lijekova, kozmetike, energije itd. Alge (makro i mikro), bakterije, gljive i beskralježnjaci su među važnijim morskim resursima uključenim u sektor plave biotehnologije. Inicijativa EU za alge (engl. *EU Algae Initiative*) i druge smjernice EU-a poput Strateških smjernica za održiviju i konkurentniju akvakulturu EU-a (engl. *Strategic guidelines for a more sustainable and competitive EU aquaculture*) i novih pristupa za održivu Plavu ekonomiju u EU-u iz 2021., priznaju da morski bioresursi mogu i trebaju biti vrlo važni doprinositelji ugljične neutralnosti, zdravog okoliša na kopnu kao i u oceanima, inovativnih, zdravih i održivih prehrambenih sustava te održivog i kružnog biogospodarstva [33].

4.3. STANJE I IZAZOVI PLAVE EKONOMIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema podacima Europske komisije (2022.), utemeljeni sektori hrvatske Plave ekonomije zapošljavaju više od 165.000 ljudi s prihodima većim od 3,6 milijardi eura BDV-a (Bruto dodana vrijednost) u 2019. Plava ekonomija doprinosi nacionalnom gospodarstvu s 8% u smislu BDV-a i 9,9 % u pogledu poslova prema izvještaju o Plavoj Ekonomiji iz 2022. Podaci iz izvještaja iz 2023. ne pružaju dovoljno informacija s toga su za analizu korišteni podaci iz 2022.

Sveukupno, BDV Plave ekonomije u Hrvatskoj porastao je 29% u usporedbi s 2009. isključivo zahvaljujući obalnom turizmu i morskim živim resursima. Svi sektori kao što su brodogradnja i popravak, lučke aktivnosti i morski neživi resursi zabilježili su pad u usporedbi s 2009. Nasuprot tome, radna mjesta u Plavoj ekonomiji smanjila su se za 10% u usporedbi s 2009., a povećala su se samo sektoru morskih živih resursa i pomorskom prometu. S druge strane, morski neživi resursi i brodogradnja izgubili su značajan broj radnih mjesta u odnosu na 2009. (98% odnosno 54%). Plavom ekonomijom u Hrvatskoj dominira obalni turizam, koji je doprinio sa 79% otvaranju radnih mjesta i 81% BDV-a u 2019.

Kroz prizmu obalnog turizma, poduzetnički potencijal Plave ekonomije za Hrvatsku je velik. Trenutno Plava ekonomija kao najnoviji razvojni koncept postaje važna pokretačka snaga za postizanje održivog plavog razvoja. Danas fokus na Plavu ekonomiju u Hrvatskoj zahtijeva više odgovornosti, na način da se povežu svi dionici koji su uključeni u plave sektore koji su od najveće važnosti za Hrvatsku. Što se tiče interakcije s okolišem, prirodni resursi i ljepota obalnih područja Hrvatske učinili su je popularnom destinacijom za posjetitelje [18].

Obalni dio Hrvatske tradicionalno je okrenut moru, što je od velike gospodarske važnosti za regije u tom dijelu Hrvatske, ali i za cjelokupno hrvatsko gospodarstvo. Hrvatska obala i more ključni su nacionalni resursi koji značajno pridonose gospodarstvu zemlje i daju Hrvatskoj konkurentsku prednost kao atraktivnoj turističkoj destinaciji. Povećano korištenje morskog i obalnog prostora, posebno za ribarstvo, pomorski promet, turizam i gradnju, povećalo je pritisak na te ekosustave (tj. onečišćenje, neadekvatno gospodarenje otpadom, morskim otpadom i plastikom, prekomjerni izlov ribe i dr.).

Ekosustavi u Hrvatskoj pružaju ključne usluge i temelj su gospodarskog rasta, uključujući i razvoj turizma. Nadalje, morski otpad ilustrativan je primjer troškova povezanih s degradacijom okoliša [18]. Svjetska banka (2021.) procjenjuje godišnji trošak morskog otpada u Hrvatskoj na 21 milijun eura za sektore kao što su turizam, ribarstvo i akvakultura te pomorski promet. Međutim, jaka sezonalnost turizma povećava pritisak na lokalno okruženje i javnu infrastrukturu. Glavna turistička odredišta, posebno na manjim otocima, suočena su s izazovima vezanim uz gubitak usluga ekosustava te s pritiskom na lokalne izvore vode, otpadne vode i kapacitete za obradu otpada. Prema radu autora [18] povećanje investicija pozitivno utječe na BDP i stopu zaposlenosti, ali negativno utječe na količinu štetnih emisija. Stoga će buduće investicije financirane bespovratnim sredstvima EU morati biti energetske učinkovite, sa niskim

ili smanjenim negativnim utjecajima na okoliš, sa što manje štetnih emisija i negativnih učinaka na klimu. Pred Hrvatskom je izazov planiranja i razvoja zeleno-plavih projekata te iskorištavanja ponuđenih poticaja za što uspješniji prelazak na zeleno gospodarstvo, a za dobrobit različitih gospodarskih sektora i društva općenito. S obzirom na raspoloživa financijska sredstva, ovo je zaista ključno razdoblje koje, ako se sredstva pametno ulože, može značajno pridonijeti razvoju plavo-zelenih, ali i biti značajna propuštena prilika za generacijski iskorak.

5. ODRŽIVA PLAVA EKONOMIJA

Koncept Plave ekonomije nastoji promicati gospodarski rast, društvenu uključenost, očuvanje i poboljšanje sredstava za život, dok u isto vrijeme osigurava visoku održivost - sva pitanja koja su sastavni dio Agende 2030. Da bi se izgradila Plava ekonomija, održivost mora biti u središtu uz posebnu pozornost na sve odluke i njihove međusektorske implikacije. Održivi globalni razvoj uvelike ovisi o snazi Plave ekonomije. Agenda 2030 i Ciljevi održivog razvoja ocrtavaju ovu istaknutu vezu i načine za postizanje održivosti do 2030. Plava ekonomija odnosi se na održivo korištenje i očuvanje vodenih resursa, uključujući: mora, jezera, rijeke i oceane, a kada se održavaju i štite, vodeni resursi mogu pridonijeti održivom i uključivom globalnom razvoju [47].

Održiva Plava ekonomija je ekonomija temeljena na moru koja [45]:

- Pruža društvene i ekonomske koristi za sadašnje i buduće generacije, doprinoseći sigurnosti hrane, iskorjenjivanju siromaštva, sredstvima za život, prihodima, zapošljavanju, zdravlju, sigurnosti, pravednosti i političkoj stabilnosti.
- Obnavlja, štiti i održava raznolikost, produktivnost, otpornost, temeljne funkcije i unutarnju vrijednost morskih ekosustava.
- Temelji se na čistim tehnologijama, obnovljivoj energiji i kružnim tokovima materijala kako bi se osigurala ekonomska i društvena stabilnost tijekom vremena, zadržavajući se unutar granica jednog planeta.

Održiva Plava ekonomija otključava više ekoloških, društvenih i gospodarskih koristi i potiče održivi razvoj. S rastućom ljudskom populacijom i sve većom potražnjom za resursima, oceani, obale i kopnene vode suočavaju se s trostrukom planetarnom krizom klimatskih promjena, zagađenja i gubitka bioraznolikosti. Ovi problemi međusobno su povezani i ugrožavaju dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Zemlje sve više žele razviti svoja oceanska gospodarstva, istovremeno rješavajući ovu krizu i ispunjavajući međusobno povezane Ciljeve održivog razvoja. Održiva Plava ekonomija pokušava prevladati nepovezan način na koji se trenutno upravlja oceanima, obalama i slatkovodnim ekosustavima i postati temeljna komponenta u rješavanju ekonomskih, društvenih i ekoloških potreba planeta. Osim toga, pruža bitne koristi za sadašnje i buduće generacije, obnavlja, štiti i održava raznolike, produktivne i otporne ekosustave, a temelji se na čistim tehnologijama, obnovljivoj energiji i kružnim tokovima materijala [35].

Za održivu budućnost, ljude i planet ključan je zdrav ocean. Iskorištavanje resursa oceana, mora i obalnih ekosustava može uvelike pomoći u ispunjavanju ove potražnje, a imperativ je da se to čini na održiv način. Brz i neodrživ rast sektora povezanih s oceanima dovodi do rizika za okoliš, nagrizava bazu oceanskih resursa i stvara regulatorne, tržišne, reputacijske i fizičke rizike za poslovanje, financijske institucije i njihove klijente. Zemlje u razvoju i male otočne države u razvoju suočavaju se s jedinstvenim izazovima, jer mnoge uvelike ovise o oceanskim resursima i pretjerano su izložene posljedicama degradacije oceana i obale te klimatskim promjenama. Povećanje njihovog pristupa znanosti, političkim savjetima i financiranju omogućilo bi bolje iskorištavanje mogućnosti održive Plave ekonomije, uključujući pristojnija radna mjesta, čišću energiju, sigurnost hrane i povećanu otpornost. Rješavanje problema otpornosti na klimatske promjene temeljni je naglasak održive Plave ekonomije. Potpora koherentnosti politike, rješenjima temeljenim na prirodi i pristupima planiranja i upravljanja temeljenim na području važni su načini za izgradnju ove otpornosti [35].

Obalni i morski ekosustavi kao što su šume mangrova, livade morske trave i slane močvare djeluju kao vrlo učinkoviti ponori ugljika i osiguravaju staništa kopnenih i morskih vrsta. Stoga će očuvanje i obnova ovih ekosustava ublažiti emisije stakleničkih plinova i očuvati biološku raznolikost. Oni također nude dodatne koristi za prilagodbu klimi djelujući kao prirodne barijere protiv porasta razine mora, olujnih udara i tropskih ciklona. Ocean također može pružiti značajan izvor obnovljive energije kroz energiju vjetrova, plime i valova. Ovi čisti i održivi izvori nadopunjuju kopnene obnovljive izvore energije, koji bi bili posebno učinkoviti za zemlje s oskudicom kopna, poput Indije [27].

Održiva Plava ekonomija usklađena je s Ciljevima održivog razvoja i pomaže u postizanju višestrukih ciljeva. Na primjer, održivo upravljanje ribarstvom podržava SDG 2 osiguravanjem sigurnosti hrane i poboljšanjem prehrane. Obalni turizam, kada se provodi odgovorno, može doprinijeti SDG-u 8 stvaranjem prilika za zapošljavanje i jačanjem lokalnih gospodarstava. Ulaganja u Plavu ekonomiju, uključujući napore za očuvanje i obnovu mora, doprinose SDG-u 14, štiteći morske ekosustave i bioraznolikost te povećavajući njihovu otpornost [27].

SDG 14 Agende za održivi razvoj do 2030. apelira na globalnu zajednicu da očuva i održivo koristi oceane, mora i morske resurse za održivi razvoj. Postizanje ovog cilja također zahtijeva postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žene i djevojke. Kako bi se ostvarili ovi ključni ciljevi, moraju se poduzeti hitne radnje i odgovarajuće mjere. Pristupom Plavoj

ekonomiji na rodno transformativan način može se izbjeći povećanje rodne nejednakosti, koja otuđuje značajan dio stanovništva. Javna i privatna ulaganja mogu osigurati da svijet izvuče maksimalnu korist od Plave ekonomije, dok istovremeno podupire otpornost zajednice [47].

Sektori Plave ekonomije imaju potencijal otključati prilike za sve s posebnim fokusom na: rodnu ravnopravnost (SDG 5) i dostojanstven rad i gospodarski rast (SDG 8). Industrije temeljene na plavoj ekonomiji doprinose približno S 1,5 trilijuna USD (2,5%) globalnoj bruto dodanoj vrijednosti. Također, postoji potencijal za postizanje rasta i radnih mjesta u djelatnostima kao što su: luke, pomorska energija, turizam, pomorstvo, ribarstvo, nafta i plin, akvakultura itd. [47].

Plava ekonomija okvir je za postizanje Ciljeva održivog razvoja. Iskorištavanje morske energije i mineralnih resursa može osigurati vrijedna dobra i usluge ekosustava, ali također utječe na druge vrijedne usluge ekosustava. Razmatranje ekonomske vrijednosti i pozitivnih i negativnih utjecaja na usluge ekosustava podupire Ciljeve održivog gospodarskog rasta Plave ekonomije. Plava ekonomija nudi i značajne mogućnosti za poboljšanje životnih uvjeta svih uz održivi razvoj urbanih područja. Doprinosi povećanju vrijednosti zemljišta u gradovima i stvaranju širokog spektra izravnih i neizravnih sredstava za život i gospodarskih prilika čime se značajno doprinosi ispunjenju Ciljeva održivog razvoja [47].

Neki od autora u svojim radovima navode i izazove i dvosmislenost u povezivanju koncepta Plave ekonomije s ciljevima održivog razvoja. Npr. autori [11] povezivanje Plave ekonomije s Ciljevima održivog razvoja smatraju izazovnim i nejasnim. Izazovnim iz tog razloga što postoje potencijalna natjecanja ili sukobi između pojedinačnih ili industrijskih ciljeva kao što su smanjenje emisije ugljika temeljeno na fosilnim gorivima i opskrba energijom, a nejasnim zbog identifikacija opsega i granica Plave ekonomije u skladu sa SDG-ovima. Što je još važnije, ključni dionici i njihovi interesi i uloge u Plavoj ekonomiji relativno su nejasni. Kako bi se postavili prikladni i dostižni ciljevi, moraju se identificirati ključni dionici kako bi se omogućio uspješan društveni razvoj i postavili podnošljivi rasponi za biosferu. Također, autori u svom radu [11] ističu da su Ciljevi održivog razvoja 14-17 usko povezani s konceptom Plave ekonomije, dok je SDG 3 jedan od pet najčešće povezanih ciljeva s Plavom ekonomijom.

Jasno je da je koncept Plave ekonomije povezan s Ciljevima održivog razvoja, ali s određenim prioritetima (SDG 14, 15, 16 i 17). Ograničeni SDG-ovi usko su povezani s Plavom ekonomijom, ali nije jasno jesu li ostali SDG-i irelevantni za Plavu ekonomiju. Naglasak Plave

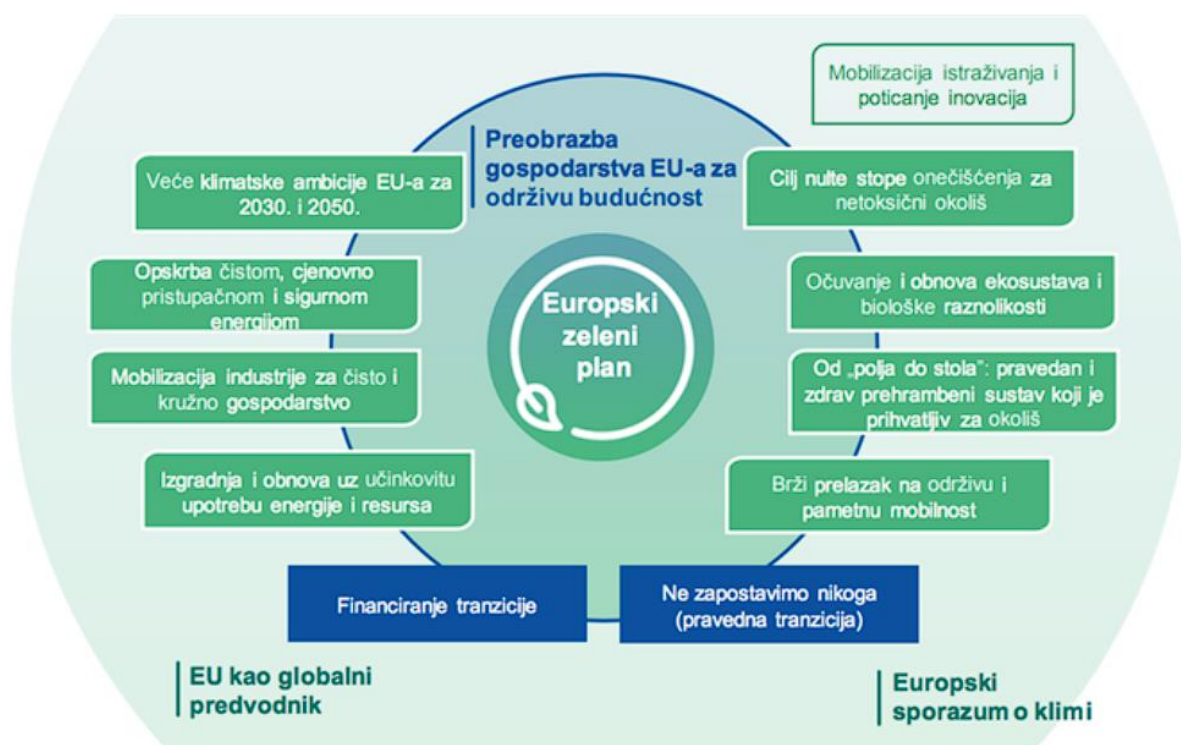
ekonomije je na integriranom upravljanju i više aspekata SDG-a koji imaju za cilj upravljanje kroz sektore i geografske razmjere. opseg i granice Plave ekonomije ostaju nedovoljno razvijene, ali vrlo je vjerojatno da će biti ključni problem za budući razvoj [11].

5.1. EUROPSKI ZELENI PLAN (EGD)

Model Plave ekonomije na čelu je agende održivosti na globalnoj razini i dio je Europskog zelenog plana (engl. *European Green Deal* - EGD). Europski zeleni plan predstavljen je 2019. od strane Europske komisije [45]. EGD predstavlja plan za postizanje održivosti gospodarstva EU-a pretvaranjem klimatskih i ekoloških izazova u prilike u svim područjima politike i čineći tranziciju pravednom i dostupnom za sve. Svrha EGD-a je pomoći članicama Europske unije da zadovolje svoje gospodarske potrebe dok se bave svojim ciljevima održivosti, uključujući prilagodbu klimatskim promjenama. EGD pokriva širok raspon područja, uključujući klimatske mjere, energiju, poljoprivredu, industriju, infrastrukturu, okoliš i biološku raznolikost, prijevoz, financije i razvoj te istraživanje i inovacije. EGD služi i kao ekološki, društveni i ekonomski nacrt, pokrivajući sve sektore kroz područja politika i inicijative koje zajednički imaju za cilj transformirati Europsku uniju u održivije društvo otpornije na klimu, istodobno potičući gospodarski rast i društvenu jednakost [20].

Održiva Plava ekonomija nudi mnoga rješenja za postizanje ciljeva EGD-a (slika 4.). Međutim, to zahtijeva neke od trenutnih aktivnosti, tehnologija i procesa da smanje ugljični otisak, dok klimatski neutralne aktivnosti i tehnologije moraju imati središnju ulogu u Plavoj ekonomiji EU-a. EGD plan poziva na prijelaz na moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo u kojem se neto emisije stakleničkih plinova postupno ukidaju do 2050. Različiti načini prijevoza odgovorni su za gotovo četvrtinu europskih emisija stakleničkih plinova, a to uključuje nekoliko važnih sektora Plave ekonomije, poput pomorskog prometa. Sektor pomorskog prometa ne smanjuje svoje emisije željenom brzinom. S obzirom na važnost pomorskog prometa i izgleda za povećanje pomorskog prometa, neophodno je da industrija poveća napore za smanjenje svog utjecaja na okoliš. Pomorski promet suočit će se s velikim izazovima dekarbonizacije u sljedećim desetljećima, zbog trenutnog nedostatka tržišno spremnih tehnologija s nultom emisijom, dugih vremenskih okvira razvoja i životnih ciklusa plovila. Uspješno smanjenje emisija iz sektora pomorskog prometa zahtijeva ne samo odgovarajuće regulatorne i neregulatorne poticaje, istraživanje i inovacije i okruženje pogodno za ulaganja u sektoru, već i druga tehnička razmatranja [33].

Prema autorima [20] od 74 EGD cilja, SDG 7, 12, 13 i 17 pojavljuju se kao najistaknutije u smislu svojih usklađivanja s EGD politikama. Istaknutost SDG 7, 12 i 13 u usklađivanju s politikama EGD-a može se pripisati nekoliko čimbenika. EGD inherentno naglašava klimatsku neutralnost, čistu energiju i klimatske akcije, u izravnoj korelaciji s temama SDG 7, 12 i 13. Ta su područja identificirana kao hitni prioriteti unutar strateških ciljeva EU-a. Osim toga, SDG 17 ukazuje na to da se partnerstva smatraju ključnima za inicijativu na cijelom kontinentu kao što je EGD, budući da postizanje Ciljeva održivosti zahtijeva suradnju između država članica, aktera iz privatnog sektora i međunarodnih tijela.

Slika 4. Europski zeleni plan [46]

Osim ekonomski učinkovite klimatske neutralnosti, EGD jest i treba se smatrati prilikom za postizanje šire vizije održivosti, koja se ne može postići samo fokusiranjem na specifične Ciljeve održivog razvoja [20].

5.2. UNEP INICIJATIVA

Inicijativa UNEP (engl. *United Nations Environment Programme*) pomaže zemljama i dionicima u kretanju putem prema održivoj Plavoj ekonomiji. Kroz znanost, koordinaciju i zagovaranje, UNEP podržava svoje 193 države članice u postizanju Ciljeva održivog razvoja i

životu u skladu s prirodom. Također, pomaže dionicima i tvrtkama da prijeđu na održivu, otpornu i pravednu Plavu ekonomiju u kojoj gospodarske aktivnosti koje se oslanjaju na ocean ne štete. UNEP-ova „Inicijativa za održivo plavo gospodarstvo” ima za cilj olakšati održive ekonomske, društvene i ekološke koristi temeljene na oceanima unutar planetarnih granica oceana, obala i unutarnjih voda. UNEP-ov tranzicijski okvir za održivu Plavu ekonomiju pruža cjelokupni vladin pristup upravljanju ljudskim interakcijama u sustavima oceana, obalnih i kopnenih voda koji olakšava pravednu podjelu ekonomskih i društvenih koristi, istovremeno štiteći ekosustave od degradacije i regenerirajući one koji su već degradirani.

Financijska inicijativa UNEP-a (engl. *UNEP Finance Initiative* - UNEP FI) razvila je smjernice o načelima financiranja održive Plave ekonomije koja su temeljni kamen za ulaganje u oceansko gospodarstvo. Pokrenuti 2018., UNEP FI je prvi svjetski globalni okvir za usmjeravanje za banke, osiguravatelje i ulagače za financiranje održive Plave ekonomije. Oni promiču provedbu SDG-a 14 (Život ispod vode) i postavljaju standarde specifične za oceane, omogućujući financijskoj industriji da uključi održivost sektora koji se temelje na oceanima.

Iako koncept Plave ekonomije pruža iznimne povrate u budućnosti, ostvarenje njegovog potencijala zahtijeva nova financijska sredstva i učinkovito korištenje održivih financijskih mehanizama za rješavanje problema povezanih s oceanima. Vlade, međunarodne organizacije i privatni sektor moraju dodijeliti sredstva za inicijative Plave ekonomije, uključujući znanstvena istraživanja, razvoj inovativne tehnologije, provedbu održivih praksi i otpornost na klimatske promjene [27]. U ožujku 2023. u Ujedinjenim narodima postignut je povijesni sporazum o Ugovoru o otvorenom moru koji ima za cilj smjestiti 30% svjetskih oceana u zaštićena područja (engl. *Marine Protected Area* - MPA) kako bi se zaštitio divlji svijet i osigurao jednak pristup morskim genetskim resursima. Morska zaštićena područja pomažu obnoviti produktivnost oceana, sprječavaju daljnju degradaciju i pružaju prirodna rješenja za klimatske utjecaje [47]. Održivo upravljanje morskim životom važno je u morskim zaštićenim područjima. Morski parkovi, prirodni rezervati i lokalno upravljana morska područja mogu zaštititi vodene resurse poput grebena, mangrova, slanih močvara, korita morske trave i dr. Također, u sklopu sporazuma dogovoreno je da će se izdvojiti više sredstava za očuvanje mora i označiti nova pravila za dubokomorsko rudarenje [27].

Osim toga, Plava ekonomija može osigurati 21% smanjenja emisija stakleničkih plinova potrebnih za ispunjavanje SDG-a i Pariškog sporazuma o ograničavanju porasta prosječne

globalne temperature na 1,5°C do 2050. Također, značajno povećanje održive proizvodnje hrane iz oceana (uključujući ribarstvo, morsku travu i riblju akvakulturu i marikulturu) mogla bi zadovoljiti zahtjeve rastuće globalne populacije i smanjiti pritisak na kopnene prehrambene sustave. Pozitivne klimatske dobrobiti također se mogu generirati putem „plavog financiranja“, odnosno financijskih alata i ulaganja potrebnih za postizanje održivog gospodarstva oceana [39].

Većina vlada ima politike i planove za prelazak s fosilnih goriva kako bi igrale svoju ulogu u ispunjavanju ciljeva Pariškog sporazuma. Ali daleko manje njih ima koherentnu strategiju za potporu Plavoj ekonomiji, unatoč tome što se mnoge zemlje uvelike oslanjaju na oceane za hranu, energiju, transport i sredstva za život. Na primjer, procjenjuje se da se više od 90% robe prevozi morem, stvarajući ovisnost o oceanima i za proizvodna i za potrošačka tržišta. Potrebni su alati ne samo za pomoć u vrednovanju Plave ekonomije i razvoja relevantnih taksonomija i okvira za ulaganja, već i za razvoj i provedbu strategija za zaštitu i poboljšanje morskih ekosustava i ravnotežu konkurentskih prioriteta. Zemlje moraju surađivati kako bi zaštitile područja globalno važne bioraznolikosti, kako bi omogućile održiv i pravedan pristup resursima bilo kroz održivi ribolov, transport, turizam ili drugo [42].

Brodarska industrija jedna je od rijetkih industrija Plave ekonomije koja ima globalni sustav upravljanja - kroz Međunarodnu pomorsku organizaciju, je 2018. postavio ambiciju smanjenja emisija stakleničkih plinova iz pomorskog prometa za 50% do 2050., mjereno u odnosu na početnu vrijednost iz 2008. U suradnji s financijskom industrijom uspostavljena su Posejdonova načela kako bi se omogućio pristup financiranju puta dekarbonizacije. Ovaj proces spajanja financijskog sektora s realnim gospodarstvom korištenjem plavih financija kao alata za promjenu mogao bi se ponoviti u brojnim industrijama u oceanskom gospodarstvu s nedostatkom banaka, premalo osiguranih i financiranih. To bi moglo uključivati aktivnosti kao što su, akvakultura i marikultura i obalno osiguranje.

5.3. SVJETSKI PROGRAM ZA ODRŽIVOST LUKA (WPSP)

Svjetski program za održivost luka (engl. *World Port Sustainability Program* - WPSP) inicijativa je Međunarodnog udruženja luka (engl. *International Association of Ports and Harbors* - IAPH) pokrenuta 2017. godine. Program osnažuje i koordinira napore luka širom svijeta u postizanju održivosti rukovodeći se sa 17 Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda

te potiče međunarodnu suradnju s parterima u lancu nabave. Također, ovaj program ima ključnu ulogu u unapređenju koncepta Plave ekonomije.

WPSP se fokusira na poboljšanje praksi održivosti unutar lučkih operacija širom svijeta, uključujući smanjenje emisija, optimizaciju energetske učinkovitosti i promicanje zaštite okoliša. Primjenom održivih praksi, luke pridonose širim ciljevima Plave ekonomije, koje nastoje iskoristiti gospodarski potencijal svjetskih oceana, istovremeno osiguravajući njihovo dugoročno zdravlje i produktivnost. Luke su ključna središta za pomorsku trgovinu, turizam i ribarstvo, a sve su to ključne komponente Plave ekonomije. Napori WPSP-a da promiče održivost u lučkim operacijama izravno podržavaju načela i ciljeve Plave ekonomije poticanjem odgovornih i ekološki prihvatljivih pomorskih aktivnosti. WPSP provodi Ciljeve održivog razvoja UN-a kroz šest područja, a svaki od njih pokriva neiscrpan popis potencijalnih dodatnih područja i projekata. Tih šest područja su:

- digitalizacija
- infrastruktura
- zaštita zdravlja i sigurnost
- briga za okoliš
- izgradnja zajednica i
- klima i energija.

Projekti digitalizacije primjenjuju inovativne digitalne tehnologije u upravljanju lukama i operacijama, ispunjavajući ciljeve IAPH-ovog industrijskog poziva na akciju za ubrzanje digitalizacije u lukama i lancu pomorskog prometa. Nadalje, infrastrukturni projekti usmjereni su na održivost i otpornost, rješavajući glavne infrastrukturne i uslužne izazove u lukama. Cilj je optimizacija lučke infrastrukture. Projekti zaštite zdravlja i sigurnosti integriraju zdravlje, sigurnost i sigurnost lučkog poslovanja usklađivanjem učinkovitih lučkih operacija i pristupačnih lučkih područja s visokim standardima u svakoj od tri discipline. Projekti iz područja briga za okoliš uključuju sve projekte koji se bave utjecajem lučkih operacija na okoliš, zrak, vodu, tlo, sediment i prirodna staništa. Projekti u sastavu izgradnje zajednice vode ka društvenoj integraciji luka, usklađivanju i integraciji ciljeva luke i zajednice za njihovo poboljšanje. Također, uključuju vodstvo lučkih vlasti u poštivanju načela dobrog korporativnog upravljanja i njihovo promicanje u široj lučkoj zajednici. Projekti u području klime i energije,

olakšavaju energetska prijelaz u lukama. One su dio napora kojima sektor teži u smislu CO₂ neutralnih luka kako bi se pomoglo u postizanju globalnih klimatskih ciljeva [44].

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

6.1. CILJ, PROBLEMATIKA I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Problematika istraživanja proizlazi iz toga da je turizam jedan od najvećih i najbrže rastućih sektora svjetskog gospodarstva, koji ima značajan utjecaj na društvo, okoliš i ekonomiju. Međutim, njegov rast često dolazi s ekološkim degradacijama, društvenim nejednakostima i izazovima u očuvanju kulturne baštine. Upravo iz tog razloga postavlja se pitanje održivosti turizma u kontekstu globalnih Ciljeva održivog razvoja.

Cilj ovog istraživanja je prikazati kako turizam utječe na društvo, ekonomiju i okoliš te koliko je turizam održiv s fokusom na ekonomske koristi, očuvanje kulturne baštine te negativne utjecaje poput prekomjernog turizma, porasta troškova života i socijalnih nejednakosti. Također, cilj je predložiti strategije za poticanje održivog turizma koje su usklađene s ciljevima održivog razvoja, uključujući mjere za smanjenje negativnih ekoloških i društvenih utjecaja, kao i promociju odgovornog turizma. Ovo istraživanje će pružiti ključne uvide u izazove i prilike koje postoje u kontekstu održivog turizma, te predložiti načine na koje bi turizam mogao biti usmjeren prema održivijem modelu u skladu s globalnim SDG, stoga su postavljene iduće hipoteze u okviru ovog istraživanja:

1. Turizam, u svojoj trenutnoj formi, nije u potpunosti održiv i značajno doprinosi izazovima u postizanju SDG-a, te samim time postoji manjak svijesti o potrebi implementacije održivih praksi.
2. Turistička industrija nije dovoljno usklađena sa strategijama održivog razvoja, te postoji manjak svijesti o potrebi implementacije održivih praksi.
3. Masovni turizam u nekim destinacijama pogoršava ekonomske i socijalne uvjete lokalnih zajednica, umjesto da doprinosi njihovom održivom razvoju.
4. Postoji mogućnost prilagodbe turističkih praksi na način da podržavaju SDG-e, ali je potrebna bolja koordinacija između lokalnog stanovništva i turista.

6.2. METODOLOGIJA

Kako bi se ispitalo je li turizam održiv, istraživanje je provedeno na engleskom jeziku korištenjem kvantitativne metode anketiranja pri čemu su podaci prikupljeni putem strukturiranog anketnog upitnika. Kvantitativna metoda omogućila je prikupljanje numeričkih

podataka od sudionika i njihovu obradu pomoću statističkih tehnika. Na taj način, istraživanje je pružilo objektivne i mjerljive rezultate održivosti turizma.

Istraživana populacija obuhvaća opću populaciju na području Republike Hrvatske, Irske i Sjedinjenih Američkih Država uključujući turističke radnike, turističke organizacije, lokalne zajednice, putnike, privatne i javne turističke subjekte, kao i relevantne državne institucije koje reguliraju i potiču turističke aktivnosti. Svrha je ispitati mišljenje i stavove vezane za različite aspekte razvoja i utjecaja turističkog sektora, sagledano preko tematskih područja koje obuhvaćaju SDG.

Instrument korišten za prikupljanje podataka bio je anketni upitnik koji se sastoji od 18 pitanja.. Glavne tematske cjeline sadržane u pitanjima uključivale su:

- Opće podatke o sudioniku: spol, starost, razina obrazovanja, prebivalište, status zaposlenosti.
- Efekti turizma na ekonomiju, okoliš i društvo: Turizam značajno utječe na ekonomiju, okoliš i društvo. Ekonomski, potiče otvaranje radnih mjesta , no može pridonijeti i nejednakosti u primanjima. Ekološki, turizam može uzrokovati uništavanje staništa, zagađenje i prekomjerno korištenje prirodnih resursa. Društveno, turizam potiče kulturnu razmjenu i očuvanje tradicije, ali može dovesti i do prenapučenosti te narušavanja lokalnih zajednica.
- Održivi turizam: Održivi razvoj turizma podrazumijeva promicanje turističkih aktivnosti koje zadovoljavaju potrebe turista i lokalnih zajednica, a pritom čuvaju prirodne i kulturne resurse za buduće generacije.
- Masovni turizam i održivi razvoj: Održivi razvoj turizma nastoji uravnotežiti ekonomski rast s očuvanjem okoliša i lokalne kulture, promovirajući odgovorne prakse koje smanjuju negativne učinke masovnog turizma te osiguravaju dugoročne koristi za zajednice i buduće generacije.

Većina pitanja bila je zatvorenog tipa, uključujući opcije višestrukog izbora i „Likertovu ljestvu“ za procjenu stavova i iskustava. Na primjer, sudionici su označavali koliko važnim od 1(nevažno) do 5 (vrlo važno) smatraju održive inicijative za zaštitu lokalne i kulturne baštine i slično.

6.3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Podaci su prikupljeni tijekom rujna 2024, a anketa je distribuirana putem elektronske pošte, te društvenih mreža. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno, a sudionicima je zajamčena anonimnost i povjerljivost podataka. Prije popunjavanja ankete, sudionici su primili upute o ciljevima istraživanja i imali priliku postaviti dodatna pitanja ako su imali bilo kakve nejasnoće. Prikupljeni podaci analizirani su uz pomoć statističkog softvera primjenom metoda kvantitativne analize. Deskriptivna statistika korištena je za analizu demografskih podataka i osnovnih trendova o održivom turizmu. U online anketi sudjelovalo je 32 ispitanika opće populacije. Kao što je već spomenuto, sastavljena je od 18 pitanja koja su podijeljena u četiri skupine. Pitanja pod rednim brojem jedan do pet su činila prvu skupinu, odnosno „Opći podaci o sudioniku“.

1. Please select your gender.

[Više pojedinosti](#)

Female	23
Male	9
Prefer not to say	0

Slika 5. Rodnost ispitanika

Rezultati istraživanja su pokazali da je 23 ispitanika, što čini 72%, ženskog roda, dok je 9 ispitanika tj. 28% muškog roda.

2. Please write your age.

[Više pojedinosti](#)

[Uvidi](#)

32
Odgovori

Najnoviji odgovori

"26"

"28"

"42"

5 odgovaratelja (16%) – odgovorilo je s 24 na ovo pitanje.

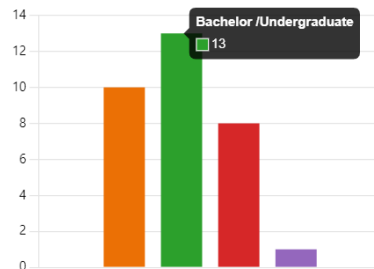
Slika 6. Starost ispitanika

Najučestalija dobna skupina ispitanika je 24 godine, ukupno 5 ispitanika ili 16%, dok je 13% ili 4 ispitanika na ovo pitanje odgovorilo da ima 26. Najmlađi ispitanik ima 19 godina, a najstariji 42 godine.

3. The highest completed level of your education:

[Više pojedinosti](#)

Primary School	0
High School	10
Bachelor /Undergraduate	13
Master Graduate	8
Doctorate (Ph.D.) and more	1
Ostalo	0

Slika 7. Status obrazovanja ispitanika

Na pitanje o stupnju obrazovanja najveći broj ispitanika, njih 16 (50%) je označio „Bachelor /Undergraduate“, dok možemo primijetiti da je 4% ispitanika na četvrto pitanje o dobnoj skupilo odgovorilo da ima 38 godina, a većina njih je odgovorila da je nezaposleno (engl. *Unemployed*) za pitanje pet.

4. Please write your country.

[Više pojedinosti](#)

[Uvidi](#)

32
Odgovori

Najnoviji odgovori

"Croatia"
"Ireland"
"Croatia"

27 odgovaratelja (84%) – odgovorilo je s Croatia na ovo pitanje.

Ireland **Croatia** USA

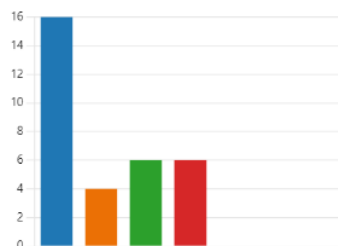
Slika 8. Država u kojoj živi ispitanik

Iz rezultata o upitu zemlje iz koje ispitanici dolaze 27 ispitanika (84%) odgovorilo je da živi u Hrvatskoj, dva ispitanika (6%) žive u Sjedinjenim Američkim Državama, te dva ispitanika (6%) žive u Irskoj.

5. Employment status

[Više pojedinosti](#)

Employed	16
Unemployed	4
Part-time /seasonal	6
Student job	6
Retired	0
Free-lancer	0
Ostalo	0

Slika 9. Status zaposlenosti

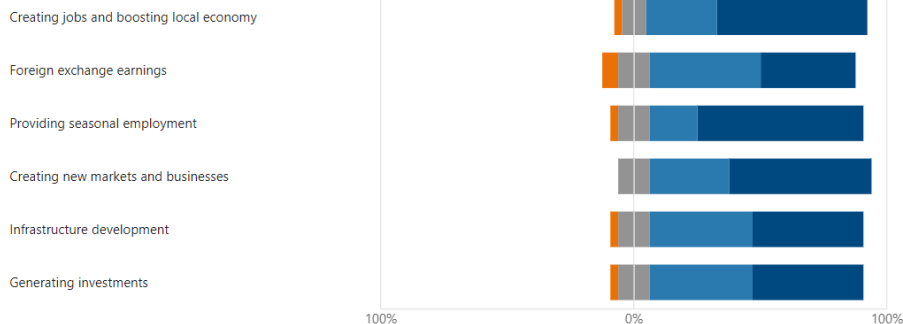
Na pitanje o statusu zaposlenja, najveći broj ispitanika, 16 (50%) je odgovorilo da su zaposleni, 6 (18,7%) ispitanika je sezonski zaposleno, te 6 (18,7 %) ispitanika radi studentske poslove, 4 (12,5%) ispitanika su označila da su nezaposleni.

Sljedeća skupina pitanja odnosi se na učinke turizma na ekonomiju, okoliš i društvo.

6. How important are the economic benefits of tourism in

[Više pojedinosti](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

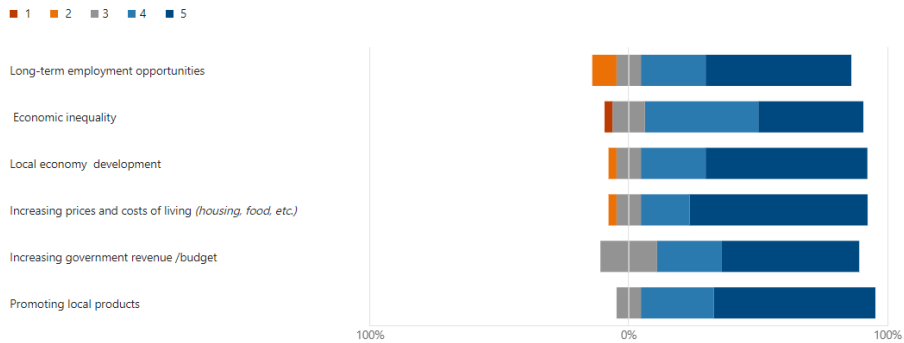
Slika 10. Ekonomske koristi od turizma

Na pitanje „Koliko su važne ekonomske koristi od turizma ponuđena je „Likertova ljestva“ od jedan do pet, gdje jedan označava „Nevažno.“ dok pet označava „Jako važno.“. Iz prikazanog možemo vidjeti da je najveći broj ispitanika, njih 21 (65,6%) iskazom „jako važno“ označilo omogućavanje sezonskog zapošljavanja, dok je najmanje 12 (37,5%) ispitanika označilo deviznu zaradu kao „jako važno“.

7. Tourism generates economic effects, such as

- 1 = Strongly disagree
- 2 = Disagree
- 3 = Undecided
- 4 = Agree
- 5 = Strongly agree

[Više pojedinosti](#)

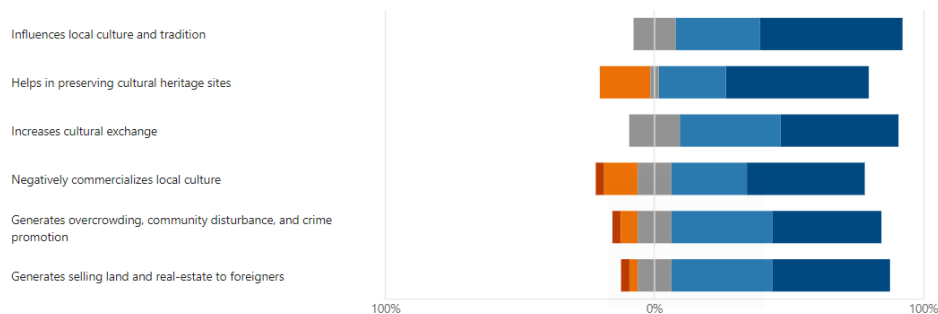
Slika 11. Ekonomski učinci koje turizam generira

Na izjavu da „Turizam generira ekonomske učinke, kao npr...“, ponuđena je „Likertova ljestva“ odabira od jedan do pet, gdje jedan označava „Nikako se ne slažem.“, dok 5 označava „U potpunosti se slažem.“. Najveći broj ispitanika, njih 22 (68,8%) se složilo da turizam najviše generira učinak povećanja cijena i troškova života (stan, hrana, itd.), dok ih se najmanje, njih 13 (40,6%) u potpunosti slaže sa izjavom da turizam generira ekonomsku nejednakost.

8. Tourism creates social and cultural impacts, such as

[Više pojedinosti](#)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Slika 12. Društveni i kulturni utjecaji turizma

Na izjavu „Turizam stvara društvene i kulturne utjecaje, kao što su...“, ponuđeno je da:

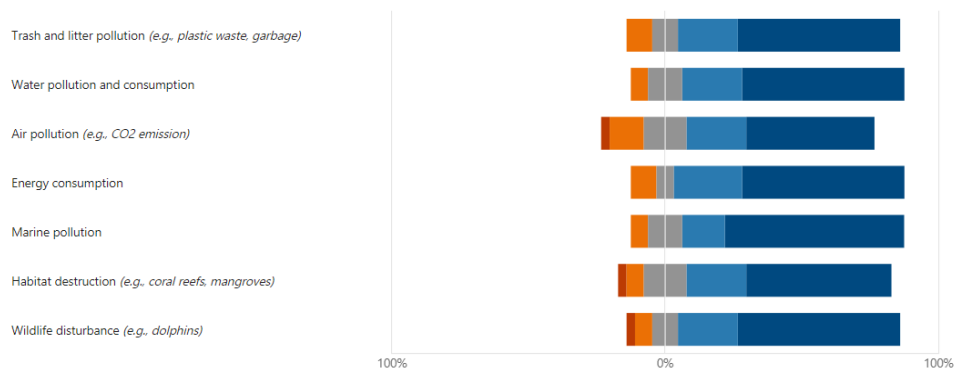
- utječe na lokalnu kulturu i tradiciju
- pomaže u očuvanju kulturnih znamenitosti
- povećava kulturnu razmjenu
- negativno komercijalizira lokalnu kulturu
- stvara prenapučenosti, uznemiravanja zajednice i kriminala i
- generira prodaju zemljišta i nekretnina strancima.

Najveći broj ispitanika, njih 17 (53,1%) se u potpunosti slaže sa izjavama da turizam utječe na a lokalnu kulturu i tradiciju pomaže u očuvanju kulturnih znamenitosti, dok ih se 13 (40,6%) najmanje slaže da turizam stvara prenapučenosti, uznemirava zajednice i potiče kriminal.

9. Tourism generate environmental impacts, such as

[Više pojedinosti](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

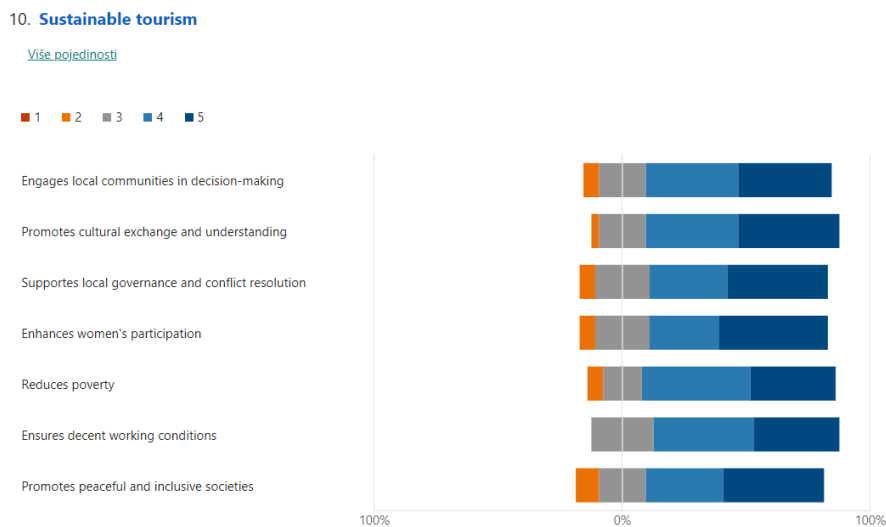
Slika 13. Utjecaj turizma na okoliš

Na izjavu „Turizam stvara utjecaje na okoliš, kao što su...“, za odabrati je ponuđeno:

- onečišćenje smećem i otpadom (npr. plastični otpad, smeće)
- onečišćenje vode i potrošnja
- onečišćenje zraka (npr. emisija CO2)
- potrošnja energije
- onečišćenje mora
- uništavanje staništa (npr. koraljni grebeni, mangrove) i
- uznemiravanje divljih životinja (npr. dupini).

Iz prikazanog (Slika 13.) vidimo da se 17 ispitanika (65,6%) u potpunosti slaže sa izjavom da turizam onečišćuje more, dok ih se 15 (46,9%) najmanje slaže da turizam onečišćuje zrak (npr. emisija CO2). Ovi rezultati sugeriraju da su pitanja vezana uz zagađenje mora i obala prepoznata kao veći problemi u turizmu, dok utjecaj turizma na zrak i emisiju CO2 nije toliko istaknut kao ključna briga među ispitanicima.

Sljedeća skupina pitanja se odnosi na održivi turizam, uključuje pitanja pod rednim brojevima od deset do četrnaest.

Slika 14. Održivi turizam

Iz prikazanog grafa (Slika 14.) može se uočiti da održivi turizam donosi brojne prednosti. Ispitanici su mogli ocijeniti koliko se slažu sa navedenim izjavama da održivi turizam:

- angažira lokalne zajednice u donošenju odluka
- promiče kulturnu razmjenu i razumijevanje
- podržava lokalnu upravu i rješavanje sukoba
- povećava sudjelovanje žena
- smanjuje siromaštvo
- osigurava pristojne uvjete rada i
- promiče miroljubiva i uključujuća društva.

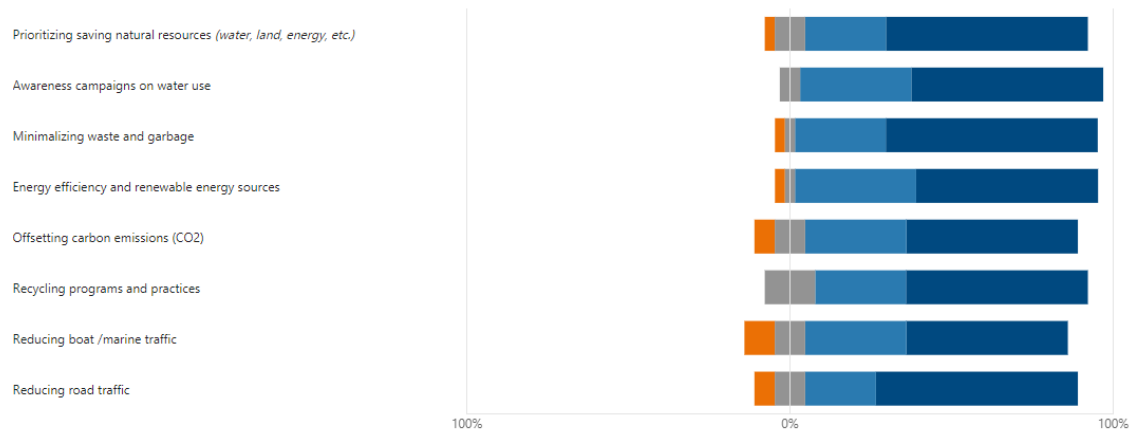
Jedna od prednosti koju je označilo 14 ispitanika (43,8%) je povećanje sudjelovanja žena, dok 11 (34,4%) njih smatra da održivi turizam smanjuje siromaštvo i osigurava pristojne uvjete rada.

11. **What actions are important when deciding on sustainable development in tourism?**

- 1 = Not important
 2 = Slightly important
 3 = Moderately important
 4 = Important
 5 = Very important

[Više pojedinosti](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

Slika 15. Radnje za održivi razvoj u turizmu

Na pitanje „Koje su radnje važne kada se odlučuje o održivom razvoju u turizmu?“, ponuđene su izjave:

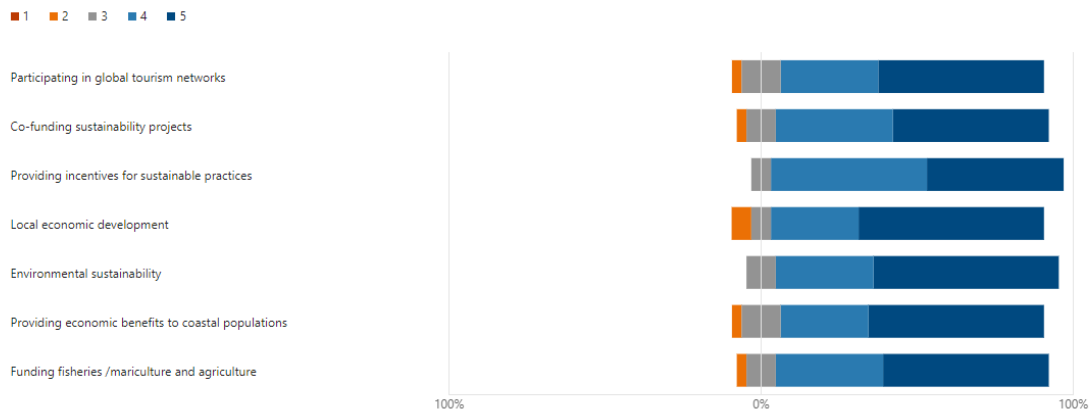
- davanje prioriteta očuvanju prirodnih resursa (voda, zemlja, energija, itd.)
- kampanje za podizanje svijesti o korištenju vode
- minimiziranje otpada i smeća
- energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije
- nadoknada emisije ugljika (CO2)
- programi i prakse recikliranja
- smanjenje broskog/pomorskog prometa i
- smanjenje cestovnog prometa.

Najveći broj ispitanika, njih 20 (62,5%), u potpunosti se slaže da je minimiziranje otpada i smeća najvažnija mjera za postizanje održivog razvoja u turizmu, dok je njih 16 (50%) označilo smanjenje broskog/pomorskog prometa kao važnu radnju.

Ovi rezultati ukazuju na to da većina ispitanika prepoznaje smanjenje otpada kao ključni faktor za održivost, dok se značaj smanjenja pomorskog prometa također priznaje, ali u manjem postotku.

12. What are the important factors when deciding on tourism partnership for sustainable development?

[Više pojedinosti](#)

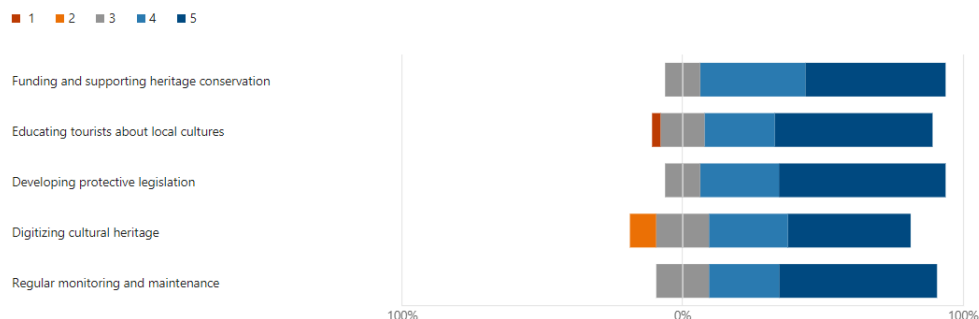

Slika 16. Turističko partnerstvo za održivi turizam

Na pitanje „Koji su važni čimbenici pri odlučivanju o turističkom partnerstvu za održivi razvoj?“, 59,4%, odnosno 19 ispitanika je na temelju priložene slike grafikona, označilo kao najvažnijim faktorima ekološku održivost i osiguravanje ekonomskih koristi za obalne zajednice. Kao najmanje važan faktor je ocijenjeno sudjelovanje u globalnim turističkim mrežama s najvećim postotkom ispitanika koji su mu dodijelili ocjene 1 i 2.

13. What actions are important when deciding on sustainable initiatives to protect local cultural heritage?

[Više pojedinosti](#)

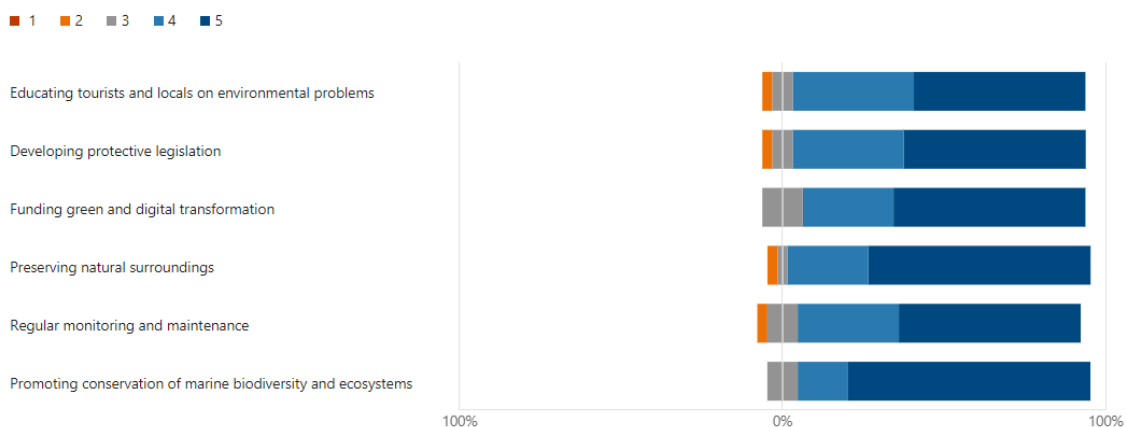

Slika 17. Održive inicijative za zaštitu lokalne kulturne baštine

Na pitanje „Koje su akcije važne kada se odlučuje o održivim inicijativama za zaštitu lokalne kulturne baštine?“ jasno je iz grafa (Slika 17.) da 19 (59,4%) ispitanika razvoj zaštitnog zakonodavstva smatra prioritetnim, dok je digitalizacija kulturne baštine od strane 14 (43,8%) ispitanika ocijenjena kao manje važna u kontekstu održivih inicijativa.

14. **What actions are important when deciding on sustainable initiatives to protect natural resources, biodiversity and ecosystem?**

[Više pojedinosti](#)

Slika 18. Odlučivanje o održivim inicijativama za zaštitu prirodnih resursa, bioraznolikosti i ekosustava

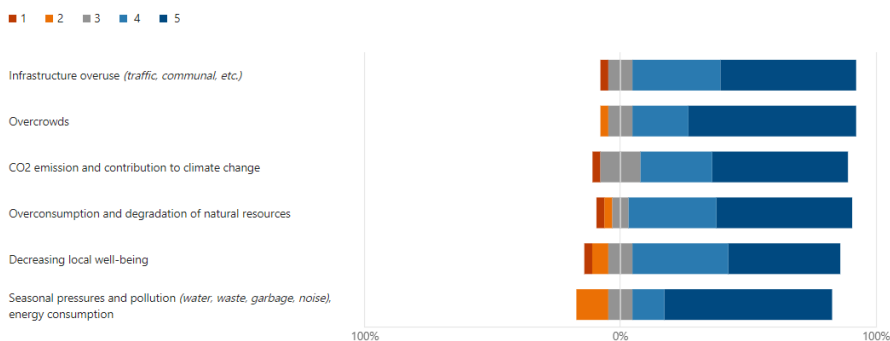
Na pitanje „Koje su radnje važne pri odlučivanju o održivim inicijativama za zaštitu prirodnih resursa, bioraznolikosti i ekosustava?“, na temelju grafa (Slika 18.) koji prikazuje koje su akcije važne pri odlučivanju o održivim inicijativama za zaštitu prirodnih resursa, bioraznolikosti i ekosustava najvažnije označene inicijative od strane 25 (78,1%) ispitanika su promicanje očuvanja morske bioraznolikosti i ekosustava. Najmanje važnim 17 (53,1%) ispitanika smatra financiranje zelene i digitalne transformacije i obrazovanje turista i lokalnog stanovništva o ekološkim problemima jer imaju nešto veći udio ocjena 1 i 2, što ukazuje na to da su ocijenjeni kao manje važni u odnosu na druge akcije.

Sljedeća skupina pitanja se odnosi na masovni turizam i održivi razvoj, a uključuje pitanja pod rednim brojevima od petnaest do osamnaest.

15. **Over-tourism and mass tourism result in**

- 1 = Strongly disagree
- 2 = Disagree
- 3 = Undecided
- 4 = Agree
- 5 = Strongly agree

[Više pojedinosti](#)

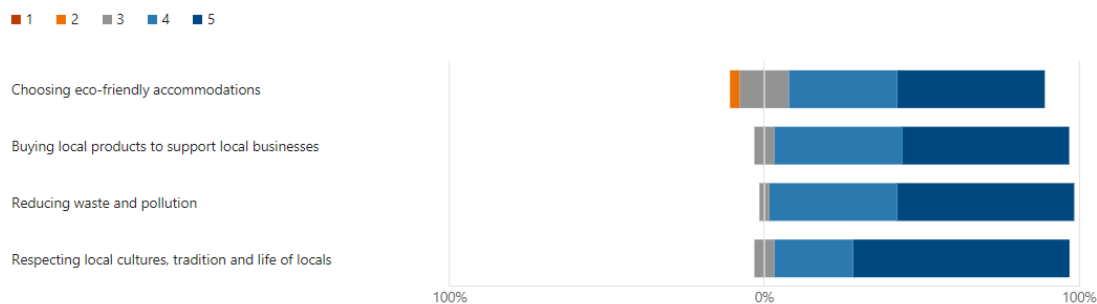
Slika 19. Posljedice pretjeranog turizma i masovnog turizma

Na izjavu da „Pretjerani turizam i masovni turizam rezultira...“ 65,6% tj., 21 ispitanik jako se slaže da su glavni problemi masovnog turizma sezonski pritisci i zagađenje (voda, otpad, smeće, buka) i potrošnja energije, dok mnogi ispitanici, njih 14 (43,8%) smatraju da je prenapučenost na turističkim destinacijama ozbiljan problem, ali je postotak nešto niži od vodećih problema. Možemo zaključiti da su ekološki i sezonski čimbenici najčešće prepoznati kao izazovi, dok se dobrobit lokalne zajednice manje ističe kao problem.

16. **How important are the following activities of tourists to sustainable tourism development?**

- 1 = Not important
- 2 = Slightly important
- 3 = Moderately important
- 4 = Important
- 5 = Very important

[Više pojedinosti](#)

Slika 20. Aktivnosti turista važne za održivi razvoj turizma

Na pitanje „Koliko su sljedeće aktivnosti turista važne za održivi razvoj turizma?“, poštivanje lokalnih kultura, tradicija i života lokalnog stanovništva 68,8%, tj. 22 ispitanika označilo je ovu aktivnost kao najvažniju za održivi razvoj turizma, dok najmanje važnim 15 ispitanika (46,9%) smatra odabir ekološki prihvatljivih smještaja, iako još uvijek važan, smatran je manje značajnim u usporedbi s poštivanjem lokalnih kultura, što može ukazivati na potrebu za dodatnim osvještavanjem o ekološkim aspektima turizma.

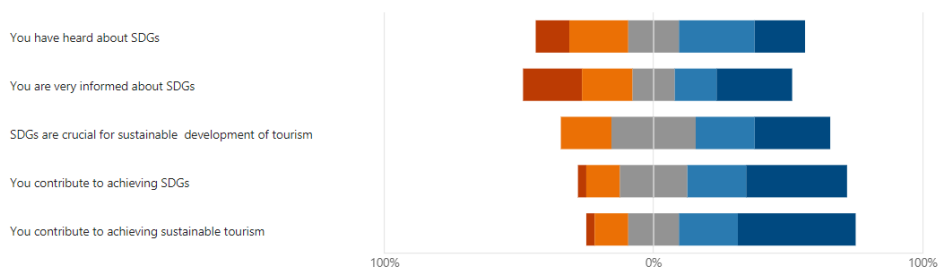
17. Please express your agreement or disagreement with statements related to SDGs Sustainable Development Goals (SDGs, United Nations) and sustainable tourism.

The Sustainable Development Goals (SDGs) are 17 interlinked global goals designed to be a "blueprint to achieve a better and more sustainable future for all."

- 1 = Strongly disagree
- 2 = Disagree
- 3 = Undecided
- 4 = Agree
- 5 = Strongly agree

[Više pojedinosti](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

Slika 21. Prednosti održivog turizma

U sedamnaestom pitanju ispitanici su ispitivani o svojim stavovima prema Ciljevima održivog razvoja i održivom turizmu. Rezultati pokazuju da je 6 (18,8%) ispitanika čulo za pojam SDG, dok je njih 9 (28,8%) veoma informirano o ovom pojmu. Također, njih 9 smatra da su ciljevi održivog razvoja ključni za održivi razvoj turizma. Ipak, samo 12 (37,5%) ispitanika vjeruje da doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, dok njih 12 (37,5%) smatra da ti ciljevi doprinose postizanju održivog turizma. Ovi rezultati sugeriraju da postoji umjereno razumijevanje i priznavanje važnosti SDG-a za održivi turizam, ali i prostor za daljnje educiranje i angažiranje na ovom području.

Posljednje pitanje ankete bilo je otvorenog tipa i glasilo je: „Imate li dodatnih komentara ili prijedloga u vezi s održivim turizmom i ciljevima održivog razvoja?“

Sljedeće su preporuke koje su ispitanici dali i koje se posebno ističu:

- *„Since I come almost every year to Croatia I don't get it how the salary is so „low for such a tourism oriented country. I don't have a voice when it comes to boat traffic because I come here with a boat every year, so I don't know do I really contribute to sustainable tourism, but anyway tourist must be more concerned about environmental cleanliness.“* U prijevodu: *„Budući da skoro svake godine dolazim u Hrvatsku, ne shvaćam kako je plaća tako „niska za zemlju koja je tako orijentirana na turizam. Nemam glasa kada je riječ o brodomskom prometu jer svake godine dolazim ovdje s brodom, pa ne znam doprinosim li stvarno održivom turizmu, ali svejedno turisti moraju više brinuti o čistoći okoliša.“*
- *„I'm not familiar with SDG goals, but judging by the questionnaire itself, I contribute by recycling and trying to be as little wasteful as possible, but pollution is a big problem.“* U prijevodu: *„Nisam upoznat s ciljevima SDG-a, ali sudeći po samom upitniku, doprinosim recikliranjem i nastojim biti što manje rasipan, ali zagađenje je veliki problem.“*
- *„Tourism has the potential to generate income and create jobs, particularly in developing countries. However, it's important that this economic growth benefits local communities. Encouraging the development of small businesses, such as local guides, artisans, and locally-owned hotels, ensures that tourism revenue stays within the community. Governments and businesses should prioritize inclusive economic growth by offering training, fair wages, and decent working conditions for all stakeholders involved in the tourism industry. Sustainable tourism can make significant contributions to achieving the SDGs by fostering inclusive economic growth, protecting natural and cultural resources, and combating climate change. To maximize its positive impact, stakeholders in the tourism industry.“* U prijevodu: *„Turizam ima potencijal za stvaranje prihoda i otvaranje radnih mjesta, posebno u zemljama u razvoju. Međutim, važno je da ovaj gospodarski rast koristi lokalnim zajednicama. Poticanje razvoja malih poduzeća, kao što su lokalni vodiči, obrtnici i hoteli u lokalnom vlasništvu, osigurava da prihod od turizma ostane unutar zajednice. Vlade i poduzeća trebaju dati prioritet uključivo gospodarskom rastu nudeći obuku, pravedne plaće i pristojne radne uvjete za sve dionike uključene u turističku industriju. Održivi turizam može značajno doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja poticanjem uključivo gospodarskog rasta, zaštitom prirodnih i kulturnih resursa i borbom protiv klimatskih promjena. Kako bi se maksimizirao njegov pozitivan učinak, dionici u turističkoj industriji.“*
- *„Svi trebamo pridonijeti reciklažom otpada i svjesnosti o potrošnji koju radimo mi kod kuće, a i turisti koji dolaze svake godine, trebali bi imati bise poštovanja prema samom okolišu tuđe države.“*

7. ZAKLJUČAK

Održivi razvoj promiče pozitivnu putanju transformacije utemeljenu u osnovi na društvenim, ekonomskim i ekološkim čimbenicima, a sam koncept održivog razvoja se temelji na ta tri čimbenika održivosti. Planiranje održivog razvoja i njegovo stvarno postizanje predstavlja složen zadatak, ali i temeljni koncept unutar globalne razvojne politike i agende. Važnost promicanja održivog razvoja svakim se danom produbljuje sve više budući da se stanovništvo povećava, a prirodni resursi dostupni za zadovoljenje ljudskih potreba i želja ne. Načela održivog razvoja vrte se oko međuovisnosti ekonomije, okoliša i društva, a mogu se podijeliti na: očuvanje ekosustava i biološke raznolikosti, kontrola populacije, upravljanje ljudskim resursima, sudionički pristup i promicanje progresivnih društvenih tradicija i političke kulture.

Zbog velike globalne zabrinutosti za razumno korištenje raspoloživih prirodnih resursa, klimatskih promjena, siromaštva, nejednakosti i dr. pojavile su se razne inicijative i programi s ciljem promicanja održive budućnosti. Jedan od tih programa su i Ciljevi održivog razvoja (SDGs) iz 2015.

Ciljevi održivog razvoja jedinstveni su poziv na djelovanje kako bi se okončalo siromaštvo, zaštitio planet i osiguralo da svi ljudi uživaju u miru i prosperitetu do 2030. Postoji 17 ciljeva iz različitih područja koji se dotiču najvažnijih svjetskih problema koji obuhvaćaju društvena, ekonomska, fizička i ekološka pitanja, što opet naglašava sveobuhvatnu prirodu održivog razvoja. Prema posljednjem izvještaju o napretku Ciljeva održivog razvoja iz 2023. pokazano je kako je situacija o napretku zabrinjavajuća zbog spore provedbe i pojave različitih kriza poput rata, COVID-19 i dr. Za ciljeve u kojima je napredak bio prespor u 2019., zemlje nisu dovoljno ubrzale, a za druge, uključujući sigurnost hrane, klimatske akcije i zaštitu bioraznolikosti, svijet se još uvijek kreće u krivom smjeru. Iskorištavanjem znanstvenih spoznaja, jačanjem upravljanja za ciljeve i oslobađanjem punog potencijala okvira Ciljeva održivog razvoja za promicanje održivog razvoja napredak se može i postići. U radu je pokazano kako se koncept Plave ekonomije pojavio kao odgovor na suvremene ekološke izazove budući da su ocean, obalni i morski ekosustavi te bioraznolikost pod velikim pritiskom. Stoga se može reći da koncept Plave ekonomije predstavlja strategiju za očuvanje svjetskih oceana i vodenih resursa s ciljem poboljšanja dobrobiti ljudi i društvene jednakosti, uz značajno smanjenje rizika za okoliš i ekološke oskudice.

Zaključeno je kako sektori Plave ekonomije imaju veliku ulogu u pokretanju održivog razvoja, poticanju ekonomske otpornosti u obalnim zajednicama i pomorskoj industriji i stvaranju prilika za zapošljavanje i dr. Održiva Plava ekonomija pokušava prevladati nepovezan način na koji se trenutno upravlja oceanima, obalama i slatkovodnim ekosustavima i postati temeljna komponenta u rješavanju ekonomskih, društvenih i ekoloških potreba planeta. Osim toga, pruža bitne koristi za sadašnje i buduće generacije, obnavlja, štiti i održava raznolike, produktivne i otporne ekosustave, a temelji se na čistim tehnologijama, obnovljivoj energiji i kružnim tokovima materijala. Ciljevi održivog razvoja isprepliću se s Plavom ekonomijom pružajući smjer za suočavanje s globalnim izazovima, promičući zaštitu obalnog i morskog okoliša i ekonomski prosperitet. Održivo upravljanje ribarstvom podržava SDG 2 osiguravanjem sigurnosti hrane i poboljšanjem prehrane.

Obalni turizam, kada se provodi odgovorno, može doprinijeti SDG-u 8 stvaranjem prilika za zapošljavanje i jačanjem lokalnih gospodarstava. Ulaganja u Plavu ekonomiju, uključujući napore za očuvanje i obnovu mora, doprinose SDG-u 14, štiteći morske ekosustave i bioraznolikost te povećavajući njihovu otpornost. Iskorištavanje morske energije i mineralnih resursa može osigurati vrijedna dobra i usluge ekosustava, ali također utječe na druge vrijedne usluge ekosustava. Također, kroz druge razne inicijative i vladine i nevladine programe usko povezane s konceptom Plave ekonomije poput EGD-a, UNEPA, WPSP-a doprinosi se stvaranju održive budućnosti za sve.

U istraživanju koje je provedeno najveći broj ispitanika bio je ženskog roda (72%) i u dobnoj skupini od 24 godine (16%). U pogledu obrazovanja, najveći postotak ispitanika imao je diplomu prvostupnika („*Bachelor*“), dok su najbrojniji odgovori na pitanja o utjecaju turizma pokazali značaj minimiziranja otpada i smeća te utjecaja turizma na okoliš i društvo. Rezultati su otkrili da 65,6% ispitanika smatra da je minimiziranje otpada ključna mjera za održivi razvoj u turizmu, dok je 50% istaknulo važnost smanjenja broskog/pomorskog prometa. U vezi s ekonomskim učincima turizma, 68,8% ispitanika prepoznaje povećanje cijena kao značajan učinak, dok 53,1% smatra da turizam utječe na lokalnu kulturu i očuvanje kulturnih znamenitosti. Pitanja o održivom turizmu pokazala su da 68,8% ispitanika naglašava važnost poštivanja lokalnih kultura i tradicija. S druge strane, samo 37,5% smatra da doprinosi ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja, dok 43,8% vjeruje da ti ciljevi doprinose održivom turizmu. Ovi rezultati sugeriraju da postoji solidno razumijevanje važnosti održivih praksi, ali i potreba za daljnjim osvještavanjem i obrazovanjem u ovom području.

LITERATURA

- [1] Aher, J. S.: Sustainable Development, *International Journal for Legal Research & Analysis*, 2022, 2(7)
- [2] Basiago, A. D.: *Economic, social, and environmental sustainability in development theory and urban planning practice*, Boston: Kluwer Academic Publishers, 1999.
- [3] Brand, W.K.: Sustainable Development, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2(23), str. 812-816
- [4] Breuer, A.; Janetschek, H.; Malerba, D.: Translating sustainable development goal (SDG) Interdependencies into policy advice, *Sustainability*, 2019, 11(7)
- [5] Cox, J. L.; Cusick, J.: What is Sustainable Development?, *Resource Management Journal*, 2006.
- [6] Daly, H. E.: U.N. conferences on environment and development: retrospect on Stockholm and prospects for Rio, *Journal of the International Society for Ecological Economics*, 5, str. 9-14.
- [7] Guo, F.: The spirit and characteristic of the general provisions of civil law, *Law and Economics*, 2017, 3, str. 5-16
- [8] Jayasooria, D.; Yi, I.: The Sustainable Development Goals, *Encyclopedia of the social and solidarity economy*, 2023, str. 310-320
- [9] Kanie, N.; Biermann, F.: *Governing through goals: sustainable development goals as governance innovation*, Cambridge: MIT Press, 2017.
- [10] Klarin, T.: The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues, *International Review of Economics & Business*, 21 (1), 2018, str. 67-94.
- [11] Lee, K.; Noh, J.; Khim, J.S.: The Blue Economy and the United Nations' sustainable development goals: Challenges and opportunities, *Environment International*, 137, 2020.
- [12] Lobo, M.J.; Pietriga, E.; Appert, C.: An evaluation of interactive map comparison techniques, *33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems*, 2015, str. 3573-3582.
- [13] Mensah, J.: Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review, *Cogent Social Sciences*, 2019, Vol. 5.
- [14] Morton, S.; Pencheon, D.; Squires, N.: Sustainable Development Goals (SDGs), and their implementation: A national global framework for health, development and equity needs a systems approach at every level, *British Medical Bulletin*, 2017, 124, str. 81-90

- [15] Ordóñez-Ponce, E.: Exploring the Impact of the Sustainable Development Goals on Sustainability Trends, *Sustainability*, 2023, 15.
- [16] Porter, M. E.; Van der Linde, C.: Toward a new conception of the environment competitiveness relationship, *Journal of Economic Perspectives*, 1995, 9, str. 97-118
- [17] Peet, R.: *Theories of development*, New York: Guilford Press, 1999.
- [18] Pecarić, M.; Jakovac, P.; Kusanović, T.: Economy in colours: Blue Economy in the EU and the position of Croatia, *International Scientific Conference: Dealing with Uncertainty*, 2024.
- [19] Plataniotis, A.; Koundouri, P.; Alamanos, A. et al.: Assessing the sustainability of the European Green Deal and its interlinkages with the SDGs, *npj Clim. Action*, 2024, 3(23)
- [20] Scorse, J.; Colgan, C.: *The Blue Economy and the U.N. Sustainable Development Goals*, Middlebury Institute of International Studies, 2018.
- [21] Scopelliti, M.; Molinario, E.; Bonaiuto, F.; et al.: What makes you a “hero” for nature? Socio-psychological profiling of leaders committed to nature and biodiversity protection across seven EU countries, *Journal of Environmental Planning and Management*, 2018, 61, str. 970-993
- [22] Sun, Q.; Wennersten, R.: United Nations Sustainable Development Goals for 2030 and Resource Use, *Handbook of Sustainability Science and Research*, str. 317-339
- [23] Taylor, S. J.: *A review of sustainable development principles*, South Africa, University of Pretoria, 2016.
- [24] Vázquez R.M.; Garcia, M.J.; Valenciano, J.P.: *Challenges of the Blue Economy: evidence and research trends*, *Environmental Science Europe*, 2021, 33(61)

INTERNET IZVORI:

- [25] An Ocean of Opportunities - Investor report, URL: <https://www.europeanboatingindustry.eu/about-the-industry/studies-and-reports>, (15.5.2024)
- [26] A Blue Economy For A Sustainable Development Of The Mediterranean Region, URL: https://planbleu.org/wp-content/uploads/2017/04/BE_ConceptNote_Draft.pdf, (14.5.2024)
- [27] Pursuing a Blue Economy for a Sustainable and Resilient Future, URL: <https://www.undp.org/india/blog/pursuing-blue-economy-sustainable-and-resilient-future>, (27.5.2024)

- [28] Sustainability and Sustainable Development - What is Sustainability and What is Sustainable Development?, URL: <https://circularecology.com/sustainability-and-sustainable-development.html>, (4.4.2024).
- [29] Sustainable Development Goals, United Nations, URL: <https://sdgs.un.org/goals>, (5.4.2024).
- [30] Sustainable Development and its Challenges in Developing Countries, URL: <https://www.iynf.org/2018/08/a-guide-to-sustainable-development-and-its-challenges-in-developing-countries/>, (27.3.2024).
- [31] The Sustainable Development Goals Report 2023, United Nations, 2023, URL: <https://sdgs.un.org/gsdg>, (7.5.2024).
- [32] The EU Blue Economy Report 2022, European Commission, 2022, URL: <https://www.europeanboatingindustry.eu/about-the-industry/studies-and-reports>, (9.5.2024).
- [33] The Eu Blue Economy Report 2023, URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9a345396-f9e9-11ed-a05c-01aa75ed71a1>, (26.5.2024)
- [34] What is sustainable development and how to achieve it?, URL: https://www.acciona.com/sustainable-development/?_adin=02021864894, (27.4.2024).
- [35] <https://www.unep.org/topics/ocean-seas-and-coasts/ecosystem-based-approaches/sustainable-blue-economy>, (20.5.2024)
- [36] The potential of the Blue Economy: Increasing long-term benefits of the sustainable use of marine resources for small island developing states and coastal least developed countries. World Bank, Washington DC., 2017, URL: <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/26843>, (27.5.2024)
- [37] <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2978BEconcept.pdf>, (27.5.2024)
- [38] <https://www.resonanceglobal.com/blog/the-growing-blue-economy>, (28.5.2024)
- [39] <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-is-the-role-of-the-blue-economy-in-a-sustainable-future/>, (15.5.2024)
- [40] <https://www.offshorewind.biz/2017/06/08/windeurope-floating-offshore-wind-ripe-for-industrial-scale-roll-out/>, (20.5.2024)
- [41] <https://balkangreenenergynews.com/first-floating-solar-power-plant-project-initiated-in-greece/>, (21.5.2024)
- [42] <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/news/the-role-of-the-blue-economy-in-a-sustainable-future/>, (24.5.2024)

- [43] https://sdgs.un.org/sites/default/files/2023-09/FINAL%20GSDR%202023-Digital%20-110923_1.pdf, (20.5.2024)
- [44] <https://sustainableworldports.org/areas-of-interest/>, (27.5.2024)
- [45] <https://unctad.org/system/files/non-official-document/ditc-ted-oceans-wwf-blue-economy-2016.pdf>, (27.5.2024)
- [46] <https://idop.hr/sto-je-europski-zeleni-plan/>, (28.5.2024)
- [47] <https://www.tralac.org/documents/news/2470-sustainable-blue-economy-conference-themes-november-2018/file.html>, (26.5.2024)
- [48] <https://www.unwto.org/sustainable-development>, (16.9.2024)
- [49] <https://mint.gov.hr/odrziviturizam/en/sustainable-tourism/23096>, (16.9.2024)
- [50] <https://www.undp.org/publications/tourism-and-sustainable-development-goals-journey-2030>, (16.9.2024)

POPIS SLIKA

Slika 1. Tri stupa održivosti [28].....	9
Slika 2. Ciljevi održivog razvoja [38]	15
Slika 3. Plutajuće solarne ploče s 50 MW instalirane u Grčkoj [41]	28
Slika 4. Europski zeleni plan [46]	35
Slika 5. Rodnost ispitanika	42
Slika 6. Starost ispitanika	42
Slika 7. Status obrazovanja ispitanika.....	43
Slika 8. Država u kojoj živi ispitanik	43
Slika 9. Status zaposlenosti	44
Slika 10. Ekonomske koristi od turizma	44
Slika 11. Ekonomski učinci koje turizam generira.....	45
Slika 12. Društveni i kulturni utjecaji turizma	45
Slika 13. Utjecaj turizma na okoliš	46
Slika 14. Održivi turizam	47
Slika 15. Radnje za održivi razvoj u turizmu	48
Slika 16. Turističko partnerstvo za održivi turizam	49
Slika 17. Održive inicijative za zaštitu lokalne kulturne baštine	49
Slika 18. Odlučivanje o održivim inicijativama za zaštitu prirodnih resursa, bioraznolikosti i ekosustava	50
Slika 19. Posljedice pretjeranog turizma i masovnog turizma	51
Slika 20. Aktivnosti turista važne za održivi razvoj turizma	51
Slika 21. Prednosti održivog turizma	52

POPIS TABLICA

Tablica 1. Utemeljeni sektori i podsektori Plave ekonomije [33].....	24
--	----